

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JERNE

EN KORTFATTET SKILDNING
AF SOGNET OG KIRKEBYEN

C. A. PETERSEN
PENS. LÆRER

1916
J. C. Jensen - Jerne

Jerne.

En kortfattet Skildring
af Sognet og Kirkebyen

C. A. Petersen,
pens. Lærer.

1916
J. C. Jensen, Jerne.

Jerne Sogn.

EFTER gamle Skøder nævnes Jerne Sogn første Gang den 19. November 1306; men Jerne By blev dog vistnok grundlagt i det 12. Aarhundrede. Navnet er oldnordisk: „jadarr“-Jernet, og betyder Strandbred; det ældste Navn for Irland var ogsaa Jerne.

Under Syvaarskrigen mellem Danmark og Sverrig, fra 1563 — 1570, maatte Frederik den II. sætte sit Krongods her, næsten hele Jerne Sogn, i Pant for et Laan af 2253 Daler, som Lensmanden Axel Viffer paa Riberhus laante Kongen, der saa udstedte et Pantebrev, som Laantager. Dette Laan er deri anført saaledes: „To Tusinde, halvtredie Hundrede og tre gode myntede Daler som udi Tyskland og Danmark gængse er“ o. s. v. Forøvrigt vil jeg betræffende dette henvise til Historisk Samfund for Ribe Amt, Aargang 1914, hvor cand. juris Arne Sundbo fra København har anført Pantebrevet fuldt ud som det lød, og er ganske interessant at læse, ikke mindst for vi Jerne Sogns Beboere. Selve Jerne var 1537 en enkelt Gaard, maaske nok foruden Præstegaarden, Sognets Udstrækning i Længden ca. 1 Mil i Øst og Vest, og Bredden $\frac{3}{4}$ Mil i Nord og Syd.

Ved at sammenligne Matriklen fra 1683, med den, der blev lagt senere, i Aaret 1820 finder man et ret betydeligt Fremskridt i Driften af den Jord, der lidt efter lidt kom under Ploven, ved hver By i Sognet.

Matriklen 1683 og 1820:

Jerne By	261 Tdr.	780 Tdr.
Kvaglund	138 —	408 —
Bollesager	183 —	293 —
Strandby	182 —	395 —
Rørkjær	104 —	220 —
Esbjerg	96 —	240 —
Vognsbøl	76 —	193 —
Spangsberg	124 —	241 —
Nourup	271 —	556 —
Veldbæk	267 —	512 —
Gammelby	127 —	357 —
Maade	143 —	628 —
Uglvig	93 —	227 —

I hele Sognet er der 1683 opdyrket 2180 Tdr. Land,
1820 — 5233

Som bekendt, i al Fald for mange af Læserne, findes der endnu her i Jerne Sogn slet ikke saa faa af de ældgamle krinkelkrogede Diger; før var der mange flere, navnlig af de stensatte, indtil der blev saa god Brug for den Slags Sten til Esbjerg Dokhavn, og da bragte disse de respektive Sælgere en ganske uventet og ret betydelig Indtægt. De gamle krumme Diger har sikkert nok tjent til Hegn om Vangene i Fællesskabets Tid; nu er de fleste af disse Vangnavne glemte, kun enkelte af dem bibeholdt, saasom Mellemvang nord for Jernbanen her, denne Vangs Navn er nu overført paa en af Kirkebyens Gader, ligeledes har vi Paikjær-Paddekær ved Gammelby, Langagre nord for Kirken, Kurvekær syd for Søndergaard, fremdeles Sletting nordøst for Gammelby, og Rundinge i Maade, maaske nok flere.

I Aaret 1670 blev her som flere andre Steder paa Landet oprettet de saakaldte Ryttergodser, efter de

samme skarpe Krigsregler som Landeværnet fra 1615 havde. Det var en følelig Byrde for Bønderne med disse Rytterindkvarteringer, hvorfor det var en saare glædelig Begivenhed, da man den 16. Juli 1716 saa Rytterhæren drage bort herfra den sidste Gang. — „Længe nok var de hos os“! skriver Laurits Sørensen i en Almanak denne Dag. Til den Tid boede der nemlig en da velbekendt fremragende Bonde- mand med dette Navn i Veldbæk, paa den Gaard som forhenværende Sognefoged P. Nielsen nu er Ejer af. Om nysnævnte Laurits Sørensen forresten er født i Nourup som han plejede at tilføje ved sit Navn, eller maaske tidligere har boet der, har man ingen Vished om. Imidlertid har han ogsaa gjort sig bemærket derved, at han i gamle Almanakker har optegnet forskellige mer eller mindre nævneværdige Begivenheder i Aarene fra 1711 til 1716. Kedelig nok at disse ved Udlaan er bleven mishandlede, og en Del af hans Optegnelser derved gaaet tabt. Af Skade bliver man klog, men sjelden 'rig — siger et bekendt Ordsprog; men nu saa jeg i Sommer, da P. Nielsen velvillig overlod mig disse Almanakker til nærmere Gennemsyn, at han havde dem gemt under Laas og Lukke i sit Skrivebord. Jeg vil da her fremdrage de fleste, i al Fald dem der endnu ved Omtanke kan læses af L. Sørensens Optegnelser. „1711, den 16. Martius, skriver han, var jeg i Fredericia med Soldater, og ligeledes den 24. Oktober i Snog Høie“. Fremdeles har han anført: „Tirsdag den 16. May Anno 1713 Blef Hr. Magister Mathurin Castensens Sals-Hus op Reist paa dend sted den nu staar i Jerne Præstegaard. „Gud Bevar hver Christen Menneskes Huus og Hjem fra Ildebrand og ald anden Ulykkelig Hendelse for Jesu Christi Nafns skyld,

Amen“ — 1714, den 16. Februari solgte jeg den sorte Plag for 12 Sletdaler og 1 Mark lybsk.

Samme Aar har Lauritz Sørensen optegnet: den 6. Aprilus Pløjet til Haure, og den 15. tilsaaede. 1716 den 24. Oktobert anført, at denne Dag druknede 12 Mand fra Fanø. Ogsaa har han inført i sine Almanakker hver Gang han og Hustru har været til Guds Bord. Hvilke offentlige Stillinger han har haft, er der vistnok ingen Oplysninger om, Sognefoged har han ikke været, thi dem fik vi først 1791, men en Tillidspost af en eller anden Art maa han sikkert nok have beklædt. Det er ikke saa usandsynligt, at han kan have været Sandemand, saaledes kaldtes jo de Mænd, der under Edsaflæggelse blev udnævnte af Kongen (8 i hvert Herred) til at paakende saavel civile som kriminelle Retssager. For os er der ingen Grund til at kritisere hans Retsskrivning med den gammeldags Skrivemaade, derimod er det forbavsende at se hans faste og tillige flydende Haandskrift. Meget tyder paa, at der i det forrige Aarhundrede har levet ikke saa faa dygtige og veloplyste Mænd her i Sognet, der ikke blot har forstaaet at dyrke Jorden men ogsaa at føre en Pen.

Hos Gaardejer Søren Lykke i Maade har jeg saaledes ogsaa set en gammel, overmaade interessant Noteringsbog; paabegyndt 1761 af Morten Sørensen, Maade (f. 1737) og fortsat af hans Efterkommer; deri findes optegnet en Mængde forskellige Begivenheder. Af disse skal jeg her anføre følgende:

„Anno 1780 d. 28. May døde Hr. Johannes Brinck Jerne Degn, d. 17. Sept. kom Monss. Peder Brandt her i Menigheden til Degn. 1780 d. 27. November afbrændte Jens Nielsen Sals—Hus i Esbjerg. Fra Anfang 1784 til d. 5. Marts gik mand bestandig til Fanø og

Sønderhoe paa Is, sidste Dag drucknet tvende Mænd. Efter en 8 Dags tõe blev bestandig Haardt Frost til den 6. April. — Anno 1792 d. 11. Februari døde Hr. Bøtker, som har udi Jerne og Skads Menigheder været Præst udi 44 Aar. — Nye Mandtal. Ved 1800 Aar, fylder 509 Personer store og smaa alt i alt Jerne Sogn. Skads Sogn 345.

1801 d. 2. April som var Skiertorsdag holdt Danmark og Engælændere En stor Sølslag i Østersøe nær ved Kiøbenhavn.

Samme Aar d. 3. April blev Baun-Vagt begyndt ved Strandsiden, ogsaa her paa Esbjerg Baun. Meldum Den 26. og 27. Marts Seilet Engælænder Med 54 Orlogsskibe igennem Sunden Ind i Østersøe feit megen Skade ved Castellen, holdt dog for bemeldte Sølslag, men med Forlis, saa Den maatte give tabt og bede om Pardon.

Fra 16. December 1813 til 4. Febr. 1814 var alle Landværens Mænd af Jerne Sogn og flere i Fyen, og da var Svensken med sin Krigs Magt Norden Rensborg, og da var 34 Koesakker fra Rusland i Ribe i 10 Dage, men gjorde synderlig ingen fortræd, ikun een af Koesakker blev skut ved Kierken. —

Anno 1826 døde vor Præst Hr. Niels Laudsen Bønnelykke, han var Præst i Jerne og Skads Menigheder i 39 Aar, faldt om i sin Have og døde den 12. December.

Aaret 1826 var en meget over maade tør Aar med nordlig Vind og Natte Frost, saa der var baade lidet Byg og mindre Hauer. I May var en Himmel Tegn, som aldrig før var set, og som var i bueformlig Ringe, og hvidagtig at se til.

1827 den 6. May som var 3 Søndag efter Paaske holdt Hr. Søren Spandet sin indgangs Prædiken i Jerne Kierke.

1835 den 1. April blev bemeldte S. S. Hiort begravet paa Jerne Kierkegaard, var her Præst i 8te Aar, han var 70 Aar og 3 Uger.

1835 den 9. August gjorde Hr. Gabriel Koch hans indgangs Prædiken i Jerne Kierke. Da var saa svær Storm at det afslog saa meget Korn, saa det var uden lige.“

Af ovenstaaende enkelte Uddrag er det værd at lægge Mærke til, at der om Pastor Bønnelyche kort og godt fortælles, at han faldt om i sin Have og døde, ikke at han fandtes død med et Jagtgevær ved sin Side. Ligeledes at Degnen Johannes Brinch er død 1780, det antages ellers, at han døde 1779; hvem der har Ret faar staa hen. Man har været i Tvivl om, hvorvidt der har været en Degn mellem J. Brinch og Brandt, men da det af Optegnelserne her fremgaar, at Brinch er død i Maj 1780 og Brandt kommen hertil i Septb., er der jo ingen Sandsynlighed for, at der har været én mellem disse. Desuden findes i Bogen Optegnelser om Ejendoms-handler, Udskiftninger, Ildebrande, Stormflod, Kornpriser, Penges Værdi og meget mere, blandt andet ogsaa at man to Gange senere har kunnet gaa til Sønderho paa Is nemlig i Aarene 1800 og 1814. Endvidere en Del Slægtsoptegnelser hvoraf det kan ses at Morten Sørensen 1761 blev gift med Anne Nielsdatter fra Veldbæk, og at de er Oldeforældre til Søren Lykkes Hustru i Maade, i hvis Hjem den gamle Noteringsbog opbevares. Morten Sørensen har været en ualmindelig oplyst Mand og har haft mange Tillidshverv. Det kan saaledes ses af Noteringerne, at han har været Lægdsmand, Brandtaksationsmand for Landbygninger, ligesom han har ført Regnskabet over Udgifterne ved den saakaldte Udejerfenne i Tjære-

borg, samt at der om Retten til Eftergræsningen i denne har været ført Proces mellem Udejerne i Jerne Skads Sogn og Tjæreborg Sogns Beboere. Udejerne vandt Prosessen baade ved Under-, Over- og Højesteret.

Hos Gaardejer N. Chr. Sørensen i Gammelby har jeg ligeledes set en meget gammel Prædikens-Bog, hvori der findes forskellige Slægtsoptegnelser, paabegyndte af Søren Hansen født 1743. Deri er ikke blot anført hvilken Dag og Time Børnene er fødte, men ogsaa den Dag de er kristnede, samt hvem der har været Faddere. Hvormange er der af os, som husker vor egen, endnu mindre vore Børns Daabsdag, skøndt den maa siges at være den vigtigste Dag i vort Liv, hvorfor det vilde være ønskeligt, om vi optog denne gode gamle Skik igen. Om denne Søren Hansen har jeg ikke kunnet skaffe synderlig Oplysning ud over, at han var Gaardejer i

Hans Pedersen

Gammelby og Bedstefader til Gaardejer Søren Hansen sammesteds, der senere vil blive omtalt.

Derimod er der en anden Mand her fra Sognet ogsaa født i det 18. Aarhundrede, om hvem der kan fortælles en hel Del, nemlig den gamle Sognefoged, senere Sogneforstander

Hans Pedersen i Nourup. Han var født i Rørkær d. 8. Aug.

1785 paa den Gaard, der nu ejes af S. Sillasen, men den Gang ejedes af Hans Pedersens Fader Peder Sørensen, der døde forholdsvis tidligt, og hvis Enke Anne styrede Gaarden i flere Aar, og senere overlod den til den yngste Søn Niels Pedersen, hvis Datter Anne blev gift med N. P. Sillasen. I 1806 indkaldtes Hans Pedersen som Soldat, og lærte i Fredericia, da det var urolige Tider, blev han i Soldatertrøjen. Senere kom han til Sjælland, hvor han blev syg af Tyfus, da Doktoren vilde aarelade ham, langede Hans Pedersen ham i sin Febervildelse en kraftig Ørefigen, idet han raabte: „Vil du tage Livet af mig din Kæltring“. Efter denne Sygdom var han meget medtaget og daarlig skikket til Tjenesten, hvorfor han sendtes til Samsø for at gaa Strandvagt, men ogsaa dette oversteg hans Kræfter, hvorfor han hjemsendtes med Ordre til at møde igen, naar han blev rask. Han blev færget over til Norsminde, hvorfra han skulde tilbage-lægge Vejen til sit Hjem til Fods.

Fra denne Vandring fortalte han ofte med Harme om den Ugæstfrihed, han havde mødt i Hads Herred. Han maatte gaa forgæves fra Dør til Dør og bede om Nattely, indtil han i en Gaard overraskede Manden og Konen i Færd med den forbudte Brændevinsbrænding, og de, af Frygt for at han skulde melde dem til Øvrigheden, ikke turde nægte ham Nattelogi. Da han omsider træt og forkommen naaede hjem en Aften i Mørkningen, kunde hverken hans Moder eller Broder kende ham, saa daarlig saa han ud, men som de ægte Vestjyder de var, gav de ham desuagtet en gæstfri Modtagelse; først da de havde talt lidt sammen, udbrød Broderen pludselig: „Du er jo Hans!“ Han havde genkendt ham paa et stort Ar paa venstre Pegefinger som han havde faaet ved Hakkelseskæ-

ring. Hans Pedersen kunde fortælle mange Erindringer fra Krigen, særlig fra den Tid han var i det fremmede, og da især fra Meklenborg og Hannover; han var med i 8 Aar. Det sidste Slag han deltog i, var det store Slag ved Sehested 1813.

Efter Fredsslutningen kom han hjem til Rørkær.

Her traf han sammen med Ib Andersen fra Ølholm ved Horsens, der drev en betydelig Handel, saavel Ind- som Udførselen af hans Varer foregik ved Rørkær, hvor de fleste af de Varer han fik fra Udlandet blev smuglede i Land, dette foregik lidt østen for den nuværende Esbjerg Havn, et Sted der var særlig godt skikket dertil, da det laa godt dækket bag Esbjerg Bavnehøj. Toldkontroløren boede den Gang i Hjerting. Hans Pedersen der var i Besiddelse af medfødte Handelsevner kom først i Tjeneste hos Ib. Andersen; men efter nogle Aars Forløb begyndte han en selvstændig Handel, dog vedblev de at handle en Del sammen, navnlig i Udlandet, ligesom de ogsaa var fælles om Smugleriet. Hans Pedersens Handel var baade en gros og detail. Forretningen dreves i Rørkær, men nogen egentlig Butik havde han ikke. Detailhandlen foregik i Moderens Storstue, hvorimod Laden husede Grosvarerne og Smuglervarer, baade til Ib Andersen og til Købmænd i Varde, med Hensyn til de sidste maatte Hans Pedersen vistnok sande, at Utak er Verdens Løn, thi senere da de mærkede hvorledes hans Forretning tog til anklagede de ham for ulovlig Handel. Man forbavses naar man af Regnskabsbøgerne fra den Tid omkring 1822 ser Priserne paa de forskellige Landbrugsprodukter, som Eksempel kan anføres, at Rug kostede godt 4 Kr. pr. Tønde, en Flæskeskinke 20 Øre pr. Pd. En Høle kostede mere end et Læs Hø,

og et Par Uldkarter og en Gris var lige værdifulde.

I 1822 købte H. Pedersen Gaarden, Matr. Nr. 12 i Nourup, en af de saakaldte Bennedgaarde, Ladebygningen var temmelig ny, de øvrige Bygninger gamle og forfaldne, hvorfor han allerede 1824 byggede et nyt Stuehus. Dette blev baade højere og rummeligere end sædvanligt, hvorfor der ogsaa faldt mange Bemærkninger i den Anledning. En udbrod: „Sikken et Slot H. Pedersen bygger, mon han vil helt op til Himlen, en anden mente, at han vilde blive let at løfte, eftersom han steg saa højt til Vejrs.

Her fortsattes Handelen, men Smugleriet dreves fremdeles ved Rørkær. H. Pedersen fik nu en betydelig Medhjælper i Morten Knude (Kristensen) der havde ualmindelige Evner som Handelsmand, og var en Mester til at skrive. Da Hans Pedersens Tid var meget optaget, eftersom han ogsaa drev en Del Handel sammen med Hans Christensen, fra Krogsgaard med hvis Datter Edel han var bleven gift 1824, kom Morten Knude til at staa for den daglige Handel og fik Part i Forretningen. Men saa 1827 anklagede Købmændene i Varde ham som foran omtalt for ulovlig Handel, og det kom til Retssag med Forhør, Vidneafhøring o. s. v.

Sagen endte imidlertid med, at Hans Pedersen blev frifunden, hvorimod Morten Knude idømtes en Bøde paa 5 Rigsdaler, og Sagsomkostninger, hvilket Beløb han nægtede at betale, hvorfor der senere foretoges en Udlægsforretning som dog ikke blev forfulgt. Da Morten Knude nogen Tid efter kom til Varde, blev han anholdt og indsat i Gældsarrest, men efter 8 Dages Forløb atter sat paa fri Fod, da Adfærden mod ham ikke var foregaaet paa lovlig Maade. Saaledes endte denne Retssag og selv om begge slap nogen-

lunde derfra, fik Forretningen alligevel et svært Knæk; de sidste Aar var det navnlig Korn og Tømmerhandel der dreves. Da H. Pedersen og Morten Knude op-hævede deres Fællesskab flyttede den sidste til Fanø, men købte senere en Gaard paa Sneumgaards Mark. Som det sidste Udslag af Hans Pedersens engang store Handelsforretning maa man opfatte hans Handel med Humle, ligesom han ogsaa paatog sig Leverancen af Glas til hele Nybygninger, men ellers gik hans Handel nu i en anden Retning. Sammen med sin Svigerfader købte han flere Gaarde paa Spekulation, ligesom han ogsaa drev en ret omfattende Kreaturhandel. Da Skibsfarten tog Opsving og der byggedes en Del større Skibe paa Fanø, paatog han sig ogsaa Proviantering af Skibe. Hvor meget han end færdedes ude, ledede han dog al Tid selv Gaardens daglige Drift og vidste Besked selv med de mindste Ting.

Da han var 70 Aar blev hans Ben svage, og han maatte støtte sig ved en Kæp, der dog senere maatte ombyttes med Krykker. 1857 overlod han Gaarden til sin Søn Peder Hansen. Hans Pedersen blev 97 Aar og var trods sin høje Alder ualmindelig aandsfrisk, ligesom han bevarede sin udmærkede Hukommelse, saa det var en Fornøjelse at høre ham fortælle om alle sine Oplevelser. — I de sidste Aar var det hans daglige Syssel at vinde Garn, og det gjorde han med en Ihærdighed, som gjaldt det at vinde en Herregaard. Efter at have ligget til Sengs 8 Dage, uden Sygdom og Smerter hensov han den 8. Januar 1883.

At Skildringen af Hans Pedersen er bleven saa udførlig, maa jeg takke Lærer Nourup i Alslev for, da han har været saa venlig at give mig Lov til at

gøre et Uddrag af den ypperlige Skildring, har har givet af sin Bedstefader i Historisk Samfund for Ribe Amt (Aargang 1906, S. 136).

Da jeg kom til Jerne fandtes der endnu mange Bygninger med Bindingsværk, som Regel hvidkalkede; men de flinke Klinepiger der tidligere klinede og hvidtede Murene, og forstod at bruge baade Murske og Kalkekost var forlængst forsvundne. Grydepigerne ligeledes. Men jeg kan huske, at flere af de ældre Koner fortalte mig, hvorledes de som unge Piger havde været med til at lave de saakaldte Jydepotter. Det var især Kvinder der lavede disse. Mandfolkene havde kun at opgrave Leret, og besørgede dette kørt hen til Brændingspladsen, sædvanlig med deres Stude, eller Køer. Lermassen blev da opslaaet omtrent ligesom man slaar Brød op, efter at den først var bleven blandet med fint Sand og æltet til en Dejj med de bare Fødder. For at tildanne Gryder, Potter, Kar, Skaaler, Sifade, Pander, Kaffekander o. s. v. brugtes ingen Redskaber, de dertil øvede Fingre besørgede let Forarbejdelsen af alskens Sager. Kun med en lille Sten blev der banket lidt for at Potten, eller hvad det nu var, der blev lavet, kunde faa sin rette Form forinden Fødder eller Hanke blev tilføjet. I en Sanddyngge opkastet ude paa en Mark blev Karrene sat i en Rundkreds, de mindre ind i de større med Bunden opad. Dyngen overalt godt dækket med Lyngtørv og saa blev der sat Fyr i Pøtten, som man kaldte den. Brændingen tog i Reglen en 4 a 5 Dage, da Ilden kun maatte brænde ganske smaat til at begynde med, og efterhaanden forøges. Vistnok først naar Genstandene var brændte lidt, blev de glaserede, strøgne med en skarp Flintesten, derved fremkom de Streger som man ser Fade og Skaaler prydet med.

For Rejsende der ved Aftenstid kom forbi en saadan Ildpøt, og saa de næsten kulsorte Piger oplyste af Baalet vandre rundt om Pøtten, pirrende op i Ilden med deres Forke, var det næsten som et Skuespil. En stor Del af Jydepotter og Kar blev udskibet fra Hjerting til Hamborg og København, andre blev ført trindt omkring i Landet paa Pottetogvogne. Pottemageriet er som sagt allerede ophørt her i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede, derimod dreves her længere hen i Tiden en ret betydelig Teglværksindustri.

Hovederhvervet her paa Egnen var ogsaa til den Tid Agerbrug, og Jerne Sogn var bekendt for at være temmelig velhavende, hvad just ikke de mange gamle Gaarde tydede paa, da flere af dem i høj Grad trængte til at ombygges; men havde vor Far ikke Lyst eller Mod til at bygge, saa laa der som

Jens J. Gejsing

oftest i hans Egetræs Skatol nogle gode Obligationer, saa hans Søn, naar han kom til Styret, nok kunde bygge en ny Gaard, uden at paadrage sig synderlig Gæld. Som Eksempel paa hvor lidt Pris Folk den Gang satte paa Luksus kan anføres, at da jeg kom hertil fandtes der, saa vidt jeg husker, kun 3 a 4 Fjedervogne i hele Sognet.

Blandt Foregangs-

mændene paa Landvæsenets Omraade maa nævnes Gaardejerne Jens Jakob Gejsing i Uglvig og Søren Hansen i Gammelby, der var de første her i Sognet der begyndte at merge deres Marker, hvorfor de ogsaa begge tilkendtes det kgl. Landhusholdnings-selskabs Sølvbæger.

Jens J. Gejsing var født i Gørding Mølle, blev gift i Maltbæk, kom derfra til Tranberg, Aarre Sogn; i 1856 til Andrup og 1863 til Uglvig. Han var i en længere Aarrække Medlem af Sogneraadet, hvori han blev indvalgt 3 Gange, og Medlem af Skolekommissionen. Det var som Repræsentant for disse, at jeg først lærte ham at kende, han kom navnlig til Darum, hvor jeg den Gang boede for at tale med mig i Anledning af, at jeg havde meldt mig som Ansøger til Degneembedet i Jerne. Jeg husker endnu, at jeg maatte synge et Par Salmer for ham, hvad jo var

meget naturligt. Da den nuværende Degnebolig blev opført, ledede han Arbejdet og førte selv daglig Tilsyn dermed. Han var ihærdig som faa, forlangte ogsaa at de, der stod i hans Tjeneste, skulde arbejde med Flid og Troskab; thi selv var han en Slider, der ikke skaanede sine egne Kræfter. Han døde først i 90erne og var da 80 Aar gammel.

Søren Hansen

Søren Hansen blev født 27. Febr. 1810 i Gammelby og gift 1838 med Maren Nielsdatter fra Rousthøje i Grimstrup Sogn. Han var som ovenfor omtalt en anerkendt dygtig Landmand, og var ikke blot en af de første der merglede, men ogsaa den første hér, der brugte Græsfrø; han opdyrkede 30 til 40 Td. Land. Foruden Sølvbægeret modtog han ogsaa et Diplom fra Landhusholdningsselskabet og desuden i Aarenes Løb mange forskellige Præmier, mest nyopfundne Avlsredskaber, blandt andet en Svingplov og en Fork, en af de saakaldte københavnske, der først ca. 20 Aar senere kom i Handelen her. Desuden et Bihus, som ogsaa var noget ganske nyt til den Tid. Søren Hansen var i Sogneraadet i mange Aar og i 6 Aar dets Formand.

Sammen med N. P. Sillasen, Rørkær, Niels Christensen Esbjerg, og Chr. Nielsen Knude, Nourup, byggede han Jerne Mølle. I adskillige Aar drev de Møllen i Forening, og i den Tid var Søren Hansen Formand for Interessentskabet, derefter overtog han Møllen i Forpagtning i 7 Aar. Søren Hansen døde den 10. Juni 1884.

En lille Episode fra en Spadseretur, Søren Hansen og jeg foretog paa Esbjerg Havneplads, maa jeg fortælle, da den vidner om Søren Hansens ægte vestjyske Lune. Vi stod netop og betragtede de store Betonblokke, der laa i lange Rækker ved Siden af hinanden, da vi saa selve Carlé komme anstigende. Ingen af os havde erhvervet hans allernaadigste Tilladelse til at betræde Havnepladsen, hvorfor jeg gik ham et Par Skridt i Møde og hilste paa ham, men han hverken hilste igen eller bærede mig med et eneste Kvæk, derimod buldrede han lige løs paa Søren Hansen: „Hvadt staar han hier und gloer efter,

hvat vil han hier?“ „Ja, ja, lille Carlé,“ svarede Søren Hansen, „vi ser jo bare paa de vældige Blokke, og a skal da saa vis ingen stjæl eller rend væk med.“ „Nein, gevis nok,“ brummede Carlé og forlod os, mens han vistnok grinte lidt smaat i Skægget over det gode Svar, han havde faaet.

I Jerne Sogn var der den Gang kun et Gæstgiveri, nemlig Strandby Krogaard; skønt denne laa i en Ud-kant, var den dog Centralpunktet ikke blot for Sognet, men for hele Omegnen. Her var Færgested, Post-kontor, Dagvognsbefordring, Købmandshandel m. m.

Christen M. Spangsberg

Ejeren, **Christen M. Spangsberg**, var født den 2. August 1812 og gift med Mariane Jacobsdatter, f. 28. Juli 1808 i Hjortkær. Om Chr. Spangsberg blev der sagt, at han for-
resten ikke var oplagt til at være Kromand; han forstod ikke ret at samle Stamgæster, eftersom han ikke kunde eller vilde drikke med Gæsterne, kun en enkelt Gang, naar en eller anden god Ven opfordrede ham

dertil, tog han Plads i Skænkestuen. Imidlertid forstod han mesterlig at holde Orden, ligesom han ogsaa tilfulde forstod at underholde det rejsende Publikum. Spangsberg var en meget oplyst og nobel Mand, hvis Navn var kendt vidt omkring. I adskillige Aar be-

fordrede han selv de mange velhavende Skibskaptainer og Søfolk fra Nordby og Sønderho hen til en eller anden af vore Søkøbstæder, naar de om Foraaret tog ud paa Langfart, og hentede dem igen om Efteraaret, naar de havde „lagt op“. Søfolkene brugte den Gang at ligge i Hi ligesom Bjørnen nogle Maaneder om Vinteren. Jeg mindes endnu tydeligt, da jeg som en lille Purk sammen med min Plejefader første Gang var i Strandby Kro. Spangsberg kom da hen til mig med et Glas og vilde, som han nok saa lunt sagde, traktere mig med en sød Drik, der smagte godt. Jeg tog Glasset og satte det for Munden, men — tænk Dem min Forbauselse, jeg fik ikke en Draabe i Munden. Det var naturligvis et Fiksérglas, men et saadant havde jeg aldrig set før. At Spangsberg besad en Række Tillidshverv er en Selvfølge, han var saaledes Sognefoged, Strandfoged, i Sogneraadet og Medlem af forskellige Kommissioner.

1863 afstod Chr. Spangsberg Strandby Kro til sin Søn, Morten Spangsberg; da denne 1875 byggede Hotel Spangsberg i Esbjerg, blev Gæstgiveriet i Strandby Krogaard nedlagt.

Christen Spangsberg døde den 18. Septbr. 1879.

Som den, der i den længste Aarrække har beklædt Posten som Sognefoged i Jerne Sogn, maa sikkert nævnes Niels Pedersen i Veldbæk, der var Sognefoged her i 42 Aar.

Niels Pedersen er født i Veldbæk den 15. Septbr. 1813. Han havde som ung baade Lyst og Evne til mekanisk Arbejde og lavede mange forskellige nyttige og smukke Ting. Han beskæftigede sig ogsaa med Reparation af Violiner, Urer, Klokkeværker m. m., ligesom han byggede en lille Smedie, hvor han kunde udføre det paa Gaarden nødvendige

Smedearbejde. Niels Pedersen lærte ogsaa at spille paa Violin og spillede undertiden med ved Brylluper og andre Gilder.

I Aaret 1842 blev han gift med Øllegaard Mortensen, en Datter af Morten Hansen i Jerne Søndergaard, og overtog nu Fødegaarden. Kort efter Krigens Udbrud i 1848 blev han udnævnt til Sognefoged, en Post der var alt andet end behagelig under disse Forhold. Fjenden rekvirerede Heste, Vogne og alt muligt og henvendte sig blot til Sognefogden, der saa maatte skaffe det forlangte.

Niels Pedersen

Senere, da Havneanlægget begyndte, blev Sognefogeddistriktet baade større og mere besværligt, og selv om der nu blev ansat en Politibetjent i Esbjerg, var der dog meget for Sognefogden at varetage. Han maatte fremdeles opkræve Skatter og inkassere disse, ligesom han ogsaa som Sognefoged maatte være med ved Forkyndelsen af Stævninger.

Desuden var han Brandtaksationsmand i Jerne og Skads, og i mange Aar var han med til at vurdere til Brandforsikring vistnok omtrent hvert Hus, der blev bygget i Esbjerg, saa han har fulgt Esbjergs Udvikling fra dens første Begyndelse. Man saa ham stadig paa Vandring med

Stok i Haand, men næsten aldrig, hvad enten det var Sommer eller Vinter, med Overfrakke paa; han var bleven hærdet af de mange, mange Ture, han foretog til Esbjerg og rundt om i Sognet. Nogle Aar før han afstod Sognefogedbestillingen til sin Søn, Peder Nielsen, Veldbæk, blev han dekoreret med Dannebrogskorset, men beskeden, som han var i al sin Færden, saa man ham sjælden bære dette Hæders-tegn, skønt han havde gjort sig fortjent til det som faa; thi han havde udført sin besværlige Gerning i det store Sogn med en sjælden Hensynsfuldhed, Samvittighedsfuldhed og Troskab.

Paa sine gamle Dage tog han atter fat paa sin Ungdoms Beskæftigelse og tilbragte sin meste Tid i Værkstedet; ledig kunde han ikke være, dertil havde han ført et for arbejdsomt og virksomt Liv. Han døde den 24. Septbr. 1897.

Af Købmandsforretninger var der paa den Tid kun en i Sognet foruden den i Strandby Kro, nemlig Chr. Mortensens i Jerne Søndergaard.

Chr. Mortensen eller Christen Søndergaard, som han sædvanlig kaldtes, var født den 6. Septbr. 1825 og blev gift den 17. Maj 1856 med Margrethe Lambertsen, f. 31. Jan. 1833 i Jerne (paa den Gaard, der nu ejes af Kr. Jepsen). Købmandsforretningen aabnedes 1856, og den tiltog efterhaanden mer og mer; thi Chr. Mortensen var en dygtig og driftig Købmand og fik snart en meget udstrakt Landhandel. Han forsynede ikke blot en stor Del af Omegnen med Købmandsvarer, men opkøbte tillige Korn, Flæsk, Smør, Huder m. m.

Ikke blot som Forretningsmand var hans Navn kendt i en videre Kreds, men med fuld Føje nævnes han som en af de første i Rækken blandt Styrene for

Jerne og Skads Sognes fælles Anliggender. I en længere Aarrække var han Sogneraadformand, Forligsmægler, Medlem af Skolekommissionen, ligesom flere andre Tillidshverv var ham overdragne.

Chr. Mortensen

Udrustet med en bedre Oplysning end almindelig til den Tid, forenet med praktisk Dygtighed, fik hans Navn og Stemme betydningsfuld Vægt, særlig i Forretnings-sager, og mange saavel kommunale som andre Sager blev ved hans Medvirkning ordnede saaledes, at Resultatet vandt Bifald og Anerkendelse.

Han døde den 17. Marts 1893.

Den 1. August 1900 nedbrændte (ved Lynnedslag) den gamle Søndergaard, hvortil der ikke blot for Slægten, men ogsaa for mange af Sognets Beboere knyttede sig mange gode Minder; thi Jerne Søndergaard havde altid været et gæstfrit Hjem baade for Gamle og Unge.

I Aaret 1873 blev Landevejen anlagt, tidligere var der en livlig Færdsel med den gamle Strandbyvej (Postvejen) nord for Degneboligen og Kirken, da saa man jævnlig den gule Postvogn med den rødklædte Kusk køre gennem Jerne og hørte Posthornets Trate-retra; imidlertid blev der langt større Trafik med den

ny Vej til og fra Esbjerg. Den 24. Septbr. 1874 rullede det første Prøvetog gennem Jerne. Længe var der arbejdet for at faa Loven om Havnen og den vestjyske Bane vedtaget, og megen Strid havde der staaet. Vi ældre husker endnu mange af de skarpe og ironiske Udtalelser, der faldt i Rigsdagen om denne Sag. Nogle mente, at dersom vi skulde have en Bane herovre, skulde det da være for Studenes Skyld, og saa kunde vi godt nøjes med en Hestebane, det havde jo ingen Betydning, om Studene kom til Esbjerg lidt før eller senere. Andre foreslog, at vi kunde faa en Studebane, saa kunde Studene skiftes til at trække hverandre. Alle disse haanende Udtalelser er forlængst gjorte til Skamme, men man forstaar, hvor megen Modstand Banesagen havde at kæmpe imod, og hvilket Taalmodighedsarbejde det har været Gang efter Gang at rejse Sagen paany, naar det syntes, som om den helt var lagt til Side. Hvor mange Medlemmer, der sad i den Kommission, der arbejdede for Jernbane-Sagen, ved jeg ikke og har heller ikke kunnet faa det oplyst, men jeg husker bestemt, at N. P. Sillasen, Rørkær, var et meget ivrigt Medlem af ovennævnte Kommisson.

Niels Peder Sillasen var født i Andrup den 19. Juni 1831, gift første Gang med Niels Pedersens Datter Anne Nielsdatter i Rørkær og anden Gang med Maren Spangsberg fra Strandby Krogaard. Proprietær Sillasen var en overmaade virksom og dygtig Mand, foruden Driften af sin store Landejendom fik han Tid til at varetage en Mængde Tillidshverv, han var saaledes ikke blot som ovenfor anført i Kommissionen for Banesagen, men ogsaa i den Kommission, der opkøbte Sten til Havneanlægget, desuden var han

i Sogneraadet, Skolekommissionen, Taksationsmand for Brandforsikringen, for Umyndiges Midler m. m.

Sillasen var meget alsidig, og hverken snæversynet eller smaalig; han havde et klart Overblik over Forholdene og var derfor godt skikket til at varetage de mange offentlige Hverv, der blev ham betroede.

Niels Peder Sillasen

Sillasen drev ogsaa en meget betydelig Kreatur- & Hestehandel, hvad der medførte, at han ofte var ude paa Farten, men desuagtet blev Gaarden dreven som en Mønstergaard. Det kan med Sandhed siges om N. P. Sillasen, at han var en absolut reel og samvittighedsfuld Handelsmand, hvad han ogsaa var bekendt for. Havde man Kreaturer, der skulde omsættes, kunde

man trygt henvende sig til Sillasen og være sikker paa, at han nok skulde varetage ens Interesser paa bedste Maade. Han var i det hele en sjælden elskværdig, uegennyttig og tjenstvillig Mand, til hvem man ikke gik forgæves om Raad eller Hjælp.

Han døde den 11. Novbr. 1913.

Den 3. Oktober 1874 aabnedes Banen for Trafikken, den 15. August samme Aar var Havnen ligeledes bleven aabnet, og Jerne Sogn, der tidligere havde ligget noget ensom og afsondret ved det barske

Vesterhav, fik derved baade til Lands og til Vands Forbindelse med den store Verden uden om. Nutidens Ungdom, der er vant til Fremskridt paa saa mange Omraader, vil næppe kunne forstaa, hvilket gribende og højtideligt Øjeblik det var for vi Gamle, da vi første Gang saa et Jernbanetog russe igennem Sognet og første Gang saa et Dampskib sejle ind i Esbjerg Havn. Ligesaa lidt som de vil kunne forstaa, hvor forunderligt det er, ja, næsten som et Eventyr, at have været Øjenvidner til den rivende Fart, hvorved Forholdene her udviklede sig. Allerede Aaret efter, altsaa 1875, blev der Telegrafstation i Esbjerg, og Efterretninger fløj fra By til By, fra Land til Land i Løbet af faa Minutter. I Esbjerg opførtes Bygning efter Bygning, Gader anlagdes, og Byen bredte sig efterhaanden helt ud til Bollesager, Jerne og Gammelby. 1884 fik Esbjerg ogsaa Telefonforbindelse med Omverdenen, og i Begyndelsen af 90'erne indlagdes den mange Steder i Jerne Sogn, nu er der kun faa Byer, hvortil der ikke er Telefon. Hvad Postbesørgelsen angaar, da er der ogsaa paa dette Omraade gjort store Fremskridt. For ca. 50 Aar siden havde vi kun Post 2 Gange ugentlig. Naar Postvognen fra Varde ankom til Strandby Kro, afhentedes Postsagerne af Landposten og bragtes til et bestemt Sted i hver By, hvor Folk saa selv kunde hente deres Breve og Aviser, naar Lejlighed gaves. Morten Mortensen (Uglvig) var Sognets første og i flere Aar tillige dets eneste Postbud, nu er der 8, og hvert Hjem faar sine Postsager bragt ind ad Døren, i nogle Byer endog 3 Gange om Dagen.

Jerne Sogn har i Aarenes Løb gjort mange Erfaringer ogsaa med Hensyn til Adskillelse. 1890 blev Esbjerg, Rørkær og Strandby fraskilte i kirkelig Hen-

seende og 1894 ogsaa i kommunal Henseende. I Aaret 1911 blev Vognsbøls Jorder exproprierede af Staten og overladt Esbjerg By. Denne Expropriation vakte den Gang stor Uvilje; thi det var jo noget ganske uvant, at Folk her i Vestjylland ligesom Sønderjyderne kunde fordrives fra deres Ejendomme; og selv om Ejerne fik fuld Erstatning, var det sikkert med Vemod, at flere af dem forlod deres Fædrenehjem. 1914 blev Jerne og Skads Kommuner adskilte.

En lille Begivenhed her fra Egnen maa nævnes, skønt det ogsaa om denne gælder, at intet er nyt under Solen, men en Hverdagsbegivenhed er den dog ikke.

I Februar 1895 kunde man herfra spadsere over til Fanø paa Isen, det var en meget romantisk Fodtur. Alt var dækket med et tyndt Lag Sne, kun hist og her skimtedes Isen, saa man tænkte i Grunden slet ikke paa de rullende Bølger under Fødderne. Først da det viste sig, at der var sat Mærke for at advare mod en Vaage, blev man noget betænkelig ved Vandringen paa det ellers saa svigefulde Vesterhav, og det var alligevel med en vis Tryghedsfølelse, man atter satte Foden paa Landjorden.

At ogsaa Byggeriet i Jerne Sogn har taget et vældigt Opsving er en Selvfølge, der er opført Maser af Bygninger særlig i de indtil Esbjerg grænsende Byer. Folkemængden er tiltaget, Børneantallet forøget, og det er bleven nødvendigt at bygge flere Skoler. Sognet har nu 9 Skoler nemlig i Veldbæk 1 Skole og Gymnastikhus, i Gammelby 2 Skoler, i Jerne 3 Skoler, i Bollesager 3 Skoler og Gymnastikhus samt 2 Lærerboliger. Endvidere maa anføres, at Jerne og Bollesager har deres egne Vandværker, den

sidste tillige Kloakanlæg, ligesom begge disse Byer ere forsynede med Gas og Electricitet.

Vi Gamle spørge uvilkaarligt: Vil der i de næste Halvtredsindstyve Aar ske lige saa mange og store Forandringer her, som i de sidst forløbne? Ingen ved det. Maatte Jerne Sogn vedblivende faa Lov til at udvikle sig under gode og fredelige Vilkaar.

Lidt Statistik fra Jerne Sogn.

Aar	Fødte	Døde	Ægteviede
1870	66	20	8 Par
1880	106	34	19 „
1890	263	110	57 „
1890 havde Jerne Sogn		826 Indb,	
1916		3119 „	

Kirken.

At opgive end ikke tilnærmelsesvis et bestemt Aarstal, da Jerne Kirke er bleven opført, maa vistnok betragtes som haabløs, i al Fald har jeg ikke evnet det trods al min Søgen. Allerede i Aaret 1306 blev den henlagt under Varde Syssel betinget af, at Domprovsten forpligtede sig til at lade en Kapellan udføre Præstegerningen i Jerne og Skads Menigheder. 1687 afstod Provststiet Kirken til Borgmester Castensens i Ribe, der Aar 1717 overlod den til sin Søn Maturin Castensen; ved dennes Død 1747 solgtes Kirken til 4 Mænd i Sognet, nu ejes den af 20. Baade Jerne og Guldager Kirke har Domkapitlet i Ribe ladet bygge. I Jerne Kirke er saavel Skibet som Koret opført af tilhuggede Kampesten. Taarnet antager man er tilbygget senere, da det er opført af Munkesten. At fabrikere Munkesten kendte man ikke noget til her i Landet, i al Fald ikke før 1200, vore ældste Kirker blev derfor opførte af Granit, hvoraf der var nok rundt omkring. Granitten blev da først tilhugget i Kvadre, som de ydre Mure blev opmurede af og udfyldte med Kalk. Der findes kun Aarstal paa en af vore gamle Landsbykirker, nemlig Gjellerup Kirke ved Herning, paa denne staar Aarstallet 1140, den er altsaa henimod 800 Aar gammel og vistnok den ældste i Vestjylland. Ved de ældre Kirker var der i Reglen to Indgangsdøre, en for Mandfolkene paa Sydsiden af Kirken, og én for Kvinderne paa Nordsiden, som Følge heraf sad Mænd og Kvinder adskilte i Kirken. Kvinderne ved venstre, Mandfolkene ved højre Side, en Skik der ogsaa overholdtes her i Jerne i mange Aar, og endnu overholdes i flere

Landsbykirker. I Aarenes Løb har Jerne Kirke flere Gange været underkastet en grundig Restauration udvendig saaledes i Aaret 1891, da det yderste Murværk saavel af Koret, som den sydlige Side af Skibet blev ommuret; samtidig indsattes Blyvinduer i Stedet for de gamle Jernvinduer. Det hvidkalkede Taarn, der i gamle Dage, da der ikke fandtes Fyrtaarne eller Blinkfyr, havde tjent som Sømærke for Søfolkene, var ogsaa bleven meget medtaget af Tidens Tand og maatte restaureres og til Dels ommures. Ved den Lejlighed blev en Mængde Ugler, som hidtil havde haft Tilhold i det gamle Taarn, husvilde; thi Taarnet blev nu forsynet med Luger. Hvad Kirkens Indre angaar lægger man særlig Mærke til den overordentlig smukke Prædikestol, der paa Foranstaltning af Nationalmusæet er bleven restaureret og ført tilbage til sin oprindelige Skikkelse, hvilken Foranstaltning tyder paa, at Prædikestolen værdsættes som Kunstværk. Altertavlen er ogsaa meget smuk, desuden findes en gammel Altertavle fra den katolske Tid med en Mængde i Træ udskaarne Billeder. Endvidere et ejendommeligt Epitafium over Magister Maturin Castensen med følgende Inskription:

Dette Epitaphium er opsat til Æreminde af den i Begravelsen lige over nedsatte Velædle og Høilærde Mand Hr. Magister Maturin Castensen til Hennegaard forud Sogne Præst i dette Guds Huus i 47 Aar og Provst i Skads Herred i 9 Aar. Som efterat hand i den enlige Stand hafte lagt 78 Aar til sin Alder. Aflagt 5000 Rd. til sine Arvinger Henlagt sine øvrige Midler til Fattige under Direction af Stiftets Høie Verslig og Geistlig Øvrighed overleverede sin Siæl til Himlen, sit Støf til Graven den 7. November Anno 1747.

Hver trængende Lem
 som træder frem
 at tage Deel af Gaven
 som Castensen har lagt der hen
 bør tacke ham i Graven.
 Hans Støf forgaar, men Gaven staar
 for ham til Æreminde
 Saalænge Pind og mindste Splind
 af Taulen sees herinde.

Selvfølgelig er Kirkens Indre ogsaa bleven underkastet flere Forandringer til det bedre. Indtil 1880 havde Kirken 3 Rækker Stolestader, som ikke længere fandtes at være tidssvarende og desuden til stor Ulempe, naar der skulde et Lig ind i Kirken, hvilket forøvrigt ikke var almindeligt til den Tid. Den venstre Række havde 27 Stole med Plads til 4 Mennesker i hver. Mellemrækken der hørte til Kvindesiden (et Bevis paa at Kvinderne var de flittigste Kirkegængere) havde 36 Stole med Plads til 3 i hver, højre Række 28 med Plads til 4 i hver. Der var altsaa den Gang Plads til ialt 328 Voksne; nu er der Plads til c. 500.

En gennemgribende og behagelig Forandring var det, da der i Aaret 1892 blev anbragt et Varmeapparat i Kirken. Afdøde Gaardejer Iver Pedersen af Kvaglund bidrog især til at fremme denne Sag, idet han paatog sig at vandre fra Hus til Hus hele Sognet rundt for at indsamle Bidrag; men havde da ogsaa den Glæde, at hans Opfordring fandt velvillig Tilslutning overalt. I en længere Aarrække var der bleven talt om at faa anskaffet et Orgel, indtil Gaardejer Morten Andersen i Lykke gav Grundstødet dertil, idet han ved sin Død testamenterede 500 Kr. til et Orgel i Jerne Kirke. To andre Mænd fra Sognet nu afdøde Gaardejer Søren Pedersen, Maade, og Sogne-

foged P. Hansen, Gammelby, traadte nu til med deres Bidrag og Orgelet blev købt. Ved frivillige Bidrag indsamledes en Sum til at dække Udgifterne ved Opstillingen m. m., og ved Gudstjenesten 1ste Pintsedag 3 Juni 1906 blev der første Gang spillet paa Orglet.

For en Del Aar siden har Kirkeejerne bekostet et meget smukt Flisegulv i Koret. Ved frivillige Bidrag er anskaffet 1 Gulvløber og 2 Lysekroner, foruden disse to er senere skænket en tredje større af Sognefoged P. Gyde Pedersen og Hustru i Boldesager. Endvidere er nylig skænket en fjerde Lysekrone af Søren Lykke og Hustru i Maade. Ligeledes er det smukke Fad til Døbefonten en Gave fra Pastor Ingerslev og Hustru i Odense, tidl. Jerne. Desuden et smukt anseligt Krucifix skænket af Enkefru M. Jacobsen, Jerne. Et broderet Gulvtæppe foran Alteret forfærdiget og skænket af en sammentraadt Damekomite, hvilket alt har forskønnet Kirken betydelig. Endelig er der i 1914 atter foretaget en stor Forandring, idet Hovedindgangen, der før var gennem Vaabehuset i den nordlige Tilbygning nu er bleven gennem Taarnet. Det gamle Vaabenhus benyttes nu til Ligkapel, hvad man før savnede, og desuden er den nye Indgang langt smukkere end den gamle. Mod Syd har Kirken ogsaa en Tilbygning, nemlig det maturinske Kapel.

I Maturins Kapel henstod indtil 1891 fire Ligkister, to større og to mindre. Den største gemte Støvet af Magister Maturin Castensen, i den næststørste Kiste, der uden synderlig Vanskelighed lod sig aabne, hvilede Kapellan Langs Hustru, der var en Datter af Pastor Bøtcher, og i de to smaa Børne-Ligkister, der ikke var tilskruede, hvilede henholdsvis en Søn af Pastor Bøtcher, og en Søn af Pastor N. Lang.

Kapellet, ned til hvilket der fra Kirken førte 3 a 4 høje Trappetrin, var meget skummelt, da det kun fik sparsomt Lys. Gulvet bestod af røde Mursten, der næsten alle var itu. Der blev nu gjort Henvendelse til Stiftsøvrigheden om at faa Lov til at nedbryde Kapellet, hvilket nægtedes med den meget rigtige Motivering, at der var Penge nok til Kapellets Vedligeholdelse, derimod tillodes det at Ligkisterne ned-sænkedes under Gulvet. Da dette var sket blev der indsat en Dør i Kapellets sydlige Mur, og lagt nyt Gulv. Indgangen til Koret blev nu gennem det maturinske Kapel; tidligere fandtes der i Korets nordre Side en lille Dør, men denne var bleven tilmuret. Der var imidlertid mange der forundrede sig over og tillige misbilligede, at Maturins Kiste var sænket ned i Jorden. I Aaret 1911 blev Sagen atter taget under Overvejelse, Gulvet blev brudt op, og Maturins Kiste aabnet. Stiftamtmand Stemann, Biskop Koch, Pastor Hammer, Kirkeværger N. Lambertsen og flere mødte for at tage Forholdene i Øjesyn, og faa til-vejebragt en for alle Parter tilfredsstillende Ordning. I Henhold til den der trufne Bestemmelse, blev der nu over Maturins Kiste muret en Hvælving under Gulvet, og i Kapellet ophængt en Marmor Tavle, hvor der foruden hans Navn er indgraveret en Rede-gørelse over hvad der er foregaaet.

Desuden blev der ophængt en Blyplade, der er fjernet fra Maturins Kiste, med følgende Inskription:

„I dette Fjæle-giemme
gjemmes Lefningerne
af et dødeligt Legeme
Som i 78 Aar har været et giemme
for
Een udødelig og Dyrekiøbt Siæl,

Eet dyrebar og dydefuldt Sind
 Hvormed Guds Naade hafde benaadet
 Dend fordum velærværdige Højlærde
 Magist-MATURIN CASTENSEN.

Som

Efter at hand i Ribe 1669 d. 30. August Hafde
 Taged Sin Herkom af en høy forneme

Ægteseng.

I 47 Aar havde været en Tro Tiener
 i guds hus

I 9 Aar en retsindig Proust i Schads Herred
 og

I ald sin Levetid Eenlig og ugift i sit eget huus
 Endte dette Liv 1747 d. 7. November

og

Begyndte et andet
 som skal være uden Ende.

Kapellet der er bleven forsynet med Bord og
 Bænke benyttes nu til Opholdsværelse for de smaa
 Børn, der skal bæres til Daaben.

Kirkegaarden laa i en ussel Forfatning for 50
 Aar tilbage i Tiden. Stendiget omkring denne var
 næsten den største Pryd, skønt det var daarlig ved-
 ligeholdt. Selve Kirkegaarden var dækket af Grøn-
 svær, hvorpaa der aarlig blev bjerget et Par smaa
 Læs Hø; kun nogle faa Jernkors og Mindesten op-
 dagede man hist og her paa Gravene, og mange af
 de smukke gamle Gravstene, der nu er henlagt nord
 for Kirken, var overgroede med Mos.

Det mest interessante og iøjnefaldende var den
 gamle Gravhøj i det sydvestlige Hjørne af Kirke-
 gaarden, hvor Pastor Bøtcher og Hustru hviler i et
 muret Gravkammer. Højen stammer sikkert fra samme
 Tidsalder som de øvrige Kæmpehøje her i Omegnen,

Om noget Anlæg paa Kirkegaarden var der ikke Tale, kun afsat de højst nødvendige Gange. Endelig i Aarenes Løb fik man lidt bedre Syn for at bringe mere Orden og Hygge ogsaa paa denne Plet. Kirkegaarden blev nu helt omreguleret, og de Grave, der ikke blev vedligeholdte, sløjfede. Pastor Ingerslev forskønnede Hovedgangen ved at plante 2 Rækker Allétræer. Nu i de sidste Aar har Pastor Hammer og Kirkeværge N. Lambertsen i Bollesager særlig vist Interesse for Sagen og fremmet denne, ligesom Sognefolkene freder og smykker deres Gravsteder, saa Kirkegaarden i Jerne er bleven forvandlet til en yndig Fredens Have.

Præster i Jerne.

Den første, man ved noget synderligt om, er den højlærde **Magister Maturin Castensen** (1700—1747), som forresten nok ikke har været en saa nidkær Præst, thi hans rette Plads var i Grunden ikke paa Prædikestolen. Holde en ganske god Prædiken kunde han nok, naar han ellers fik Tid til at forberede sig paa den; men hans Embedsgerning som Præst kan næppe kaldes upaaklagelig, eftersom der jævnlig indløb Klager desangaaende. Allerede i den unge Alder var han anerkendt som Videnskabsmand og kunde 1699 være bleven Professor Rømers Efterfølger ved Københavns Universitet, i Stedet for at lade sig kalde som Præst her ved to vestjydske Hedesogne og henleve sin Tid hersteds som ugift, hvad der synes noget mystisk, og vistnok har havt sine særegne Grunde.

Registreringen efter hans Død over hans Bogsamling tyder ogsaa paa, at han har været den højlærde Videnskabsmand, ikke mindre end 500 Bind af videnskabelige Værker maa nok kaldes noget enestaaende til den Tid i en Landsbypræsts private Bibliothek.

Tillige vidner en Besætning i hans Stald af 10 Heste, 8 Køer, 13 Stude og 19 Faar tydeligt nok om, at han har været en dygtig Landmand, paafaldende synes det store Hestehold, men han har vel sagtens ogsaa været Hesteopdrætter, maaske Studepranger tillige. Naar saa dertil kommer, at han vedblivende fortsatte med at erhverve sig større Jordarealer, er det indlysende nok, at Administrationen deraf optog hans Tid mere end hans Embedsførelse. De mange og langvarige Processer, han førte, tvang ham til ogsaa at sætte sig ind i Lovstudiet.

Hans Bohave, der ogsaa blev solgt ved en Auktion, var ikke saa storslaaet som den førnævnte Besætning af Kreaturer; i Fortegnelsen over Indbo benævnes: Kister, Dragkister, et Chatol, kun nogle faa Stole, men ingen Sofa eller andre flotte Møbler og heller ingen Billeder. Af Vogne kun Arbejdsvogne, ingen Stadsvogn; baade i stort og smaat har han været sparsommelig og en Hader af Ødselhed, derpaa tyder ogsaa et lille Træk fra hans Opsyn over Køkkenet, da han ved en uventet Hjemkomst bebredede Pigerne, at de havde flottet sig for meget med Pandekager til Middag.

Efter alle de Regninger at dømme, der indleveredes til Dødsboet, maa det antages, at Magister Maturin ikke har haft særlig Orden i sine Pengesager og været en mildest talt daarlig Betaler; men dette kan vel undskyldes med, at han har haft saa meget at forestaa.

Han efterlod, som det ses af det i Kirken op-hængte Epitaphium, 5000 Rdl. til sine Arvinger, og sin øvrige Formue, hvilken menes at have andraget ca. 19,000 Rigsdaler, til Fattige.

Forøvrigt har afdøde Bankdirektør Jesper Madsen i Historisk Samfund for Ribe Amt, Aargang 1906, givet en overordentlig interessant og fyldestgørende Skildring af Magister Maturin.

Johannes Bøtcher, Præst fra 1748 til 1789, død 1792. J. Bøtcher var en Søstersøn af Maturin Castensen og havde Niels Lang, der var gift med hans Datter, til Kapellan fra 1776—1787.

Niels Bønnelych, Præst fra 1789 til sin Død 1826. (Fandtes skudt ved Foden af et Træ, Geværet laa ved Siden af ham, om ved egen Haand eller af

Vaade vides ikke; er begravet paa Jerne Kirkegaard i den nordre Side af Højen.

Søren Spandet Hjort, Præst fra 1827 til sin Død 1835; hans Familiegravsted findes paa Jerne Kirkegaard nord for Højen.

Pastor Gabriel Koch, født i Ribe 1783, kaldet til Præst i Jerne og Skads 1835, tog sin Afsked 1858, men havde i de sidste 9 Aar Faurising til Kapellan. Pastor Koch døde 1862 hos sin Svigersøn, Gaardejer H. P. Hansen i Jerne, som var gift med hans yngste Datter Andrea Koch, der døde som Lærerinde i Esbjerg. Pastor Koch havde i de mange Aar, han var Præst i Jerne, vundet sig mange Venner i begge Menigheder; de Gamle har fortalt, at han holdt gode Prædikener og havde stadig mange Tilhørere i Kirken. Han var jo født og opdraget i den rationalistiske Tid, og derfor ogsaa paavirket af denne Tidsaand. Efter endt Embedseksamen begyndte han som Lærer i sin Fødeby ved Latinskolen i Ribe, hvorfra han blev kaldet til Sognepræst i Medolden i Sønderjylland, og derfra senere forflyttet til Jerne og Skads. I den lange Aarrække, han var her, viste han ofte i Gerning, at han havde Hjerter for Smaafolks trange Kaar. Naar de fattige kom til ham om Hjælp, gik de ikke forgæves, saafremt han da kunde hjælpe dem. Manglede de Rug til Brød, kunde de dristig gaa til Præsten og være sikker paa, at de nok uden Penge kunde faa hos ham saa meget de trængte til. Da Pastor Koch var død, indbød Pastor Assens fra Prædikestolen Menigheden, baade i Jerne og Skads, til at følge deres gamle Præst til hans sidste Hvilested paa Jerne Kirkegaard, og Ligfølget blev meget talrigt. Etterat alle de mødte havde spist Frokost i Præste-

gaarden, fulgte de bag efter Ligvognen op til Kirken, hvor Pastor Assens talte og forrettede Jordpaakastelsen.

Candidat theol. N. C. Faursing. Han var født 1807 i Faursing, Nørre Gjording Sogn; som ganske ung tog han først Skolelærereksamen, hvorefter han blev gift med Frøken Marie Votmann. Det unge Ægtepar rejste saa til Kjøbenhavn, hvor de boede nogle Aar, mens Faursing tog Studentereksamen, og i den Tid maatte de kæmpe med yderst trange Kaar i pekuniær Henseende. Det hjalp dem noget, at Faursing var meget praktisk anlagt og havde Geni, særlig Kunstsans, saa der var Tanker om hans Uddannelse til Kunstner; men desværre havde han jo hverken Tid eller Raad til at komme ind paa Kunstakademiet, selv om han kunde komme der uden synderlig stor Bekostning. For at skaffe Føde og Klæder til sig selv og sin Hustru tegnede han Billeder og klippede Silhuetter af kendte Personer, hvorved han den meste Tid kunde tjene det højst nødvendige til Livets Ophold. Da han havde naaet at tage Embedseksamen, søgte han i Aaret 1849 Pladsen som personel Kapellan hos Pastor Koch her i Jerne. Denne beskedne Plads var alt andet end misundelsesværdig, en Løn paa ca. 300 Rdl., og med denne lille Løn maatte han desuden skaffe Husly til sig selv og sin kære Hustru, ligeledes Brændsel og øvrige Fornødenheder. En Hjælp var det imidlertid, at Menigheden baade i Jerne og Skads holdt meget af deres unge Præst, hvad der blev paaskønnet i flere Henseender, ogsaa derved at der ydedes ham en Offerdag aarlig i begge Kirker.

Han blev ikke nogen gammel Mand, men døde 1857, et Aar før gamle Pastor Koch tog sin Afsked;

begge er begravede nær ved hinanden, syd for Kirken tæt ind til det maturinske Kapel.

At han var afholdt gives ogsaa til Kende derved, at 3 Sogneforstandere fra Jerne og 3 fra Skads har sat et Minde paa hans Grav.

Michael Rodevald Gjørup Assens. Da jeg ikke har kendt de to foran omtalte Præster, henvendte jeg mig til pens. Lærer Sørensen i Veldbæk, som jeg vidste havde kendt dem begge, og bad ham give mig lidt Oplysning om dem, hvorfor jeg følgelig er ham Tak skyldig. Derimod har jeg personlig kendt Provst Assens, der var Sognepræst i Jerne og Skads fra 1858 til 1880. Hans Navn staar endnu baade som Præst og Menneske i et lyst, venligt Minde, særlig for vi ældre. Paa en vis Maade kan han betegnes som en Modsætning til Provst Maturin Castensen, hvis Nekrolog jeg begyndte med.

Provst Assens fastholdt et andet Program, stemplet med gammel dansk Ærlighed i et og alt. Ogsaa han var godt begavet og havde et ualmindelig hurtigt Blik til at sætte sig ind i de forskellige Forhold, hvilket ogsaa kom til stor Nytte i de mange Aar han var Sogneraadformand. Som Præst for Jerne blev han ogsaa Nybyggernes første Præst i Esbjerg, hvor han medvirkede ganske betydeligt til Byens Udvikling paa mange Omraader, og ikke mindst som Skolekommissionens Formand ved Skolevæsenets Ordning, thi han var en Skolemand i Ordets dybeste Forstand.

Praktisk som han var, interesserede det ham at iagttage det begyndte Havnearbejde ved Esbjerg, hvorfor han jævnlig tog en Spadseretur ned til Havnemolen. Carlé stiftede han ikke videre Bekendtskab med, Majestæten, den saakaldte Esbjerg Konges Udtalelser om Præsten i Jerne lød omtrent saaledes;

„Denn Jerne Pastor ist ein ganz wakker Mand, aber schlebt immer umher mit die dummen Baueren“. En Dom som Provst Assens ikke havde det mindste imod, da denne ikke i fjerneste Maade kunde ned-sætte hans gode Navn, hverken her eller paa højere Steder. Ogsaa paa Landbrugets Omraade var Provsten praktisk og energisk, han ledede selv Præstegaardens Drift. Assens kom her til Jerne fra Aalborg, hvor han var Adjunkt ved Katedralskolen. Hans første Hustru var en sjælden elskværdig og ualmindelig affholdt Præstekone, til den Tid kaldt Madam Assens; der fredes endnu om hendes Grav her paa Jerne Kirkegaard. Provst Assens blev anden Gang gift med Pastor Sommers Enke fra Thostrup. Hendes gode Navn som Præstefrue kom forud for hende hertil, hvor hun ogsaa gjorde sig fortjent til den Yndest, hun vandt hos alle i Sognet. I Fastetiden 1880 holdt Provst Assens sin Afskedsprædiken i begge Kirker, da han var bleven kaldet som Præst til Gauerlund, hvor han ogsaa snart blev valgt og udnævnt til Provst. Ved sin Afrejse herfra modtog han værdifulde Gaver fra begge Menigheder, fra Provstiets Præster, fra Lærerne, og desuden specielt fra flere Esbjergensere. I Gauerlund Præstegaard blev de ligeledes begge affholdte Præstefolk, og da han afsluttede sin Præstegerning der, flyttede de til Fredericia; men faa Aar efter blev først hun og noget senere Provsten stædet til sidste Hvile paa Fredericia Kirkegaard.

Efter Provst Assens kom følgende Præster:

Aksel Gudmund Kemp fra 1880 til 1890.

Jens Andersen „ 1890 „ 1899.

Ludvig Ingerslev „ 1899 „ 1909.

I Juni 1909 blev Jens J. Hammer kaldet til Sognepræst i Jerne og Skads.

Præstegaarden.

I Jerne Præstegaards Have, der nok tør regnes blandt de største og smukkeste i Vestjylland, har mange glade Børneflokke i de svundne Aar tilbragt fornøjelige og lykkelige Timer, naar de i deres Fritid har boltret sig og sprungen omkring paa de store Græsplæner og i de skyggefulde Gange. De har leget Røver i Skoven, og nede ved den smukke lille Dam er der sikkert drevet mange Løjer, der vel ikke alle har været lige tørre, men meget uskyldige.

Mange af disse Børn er ikke mere her paa Jord, men endnu flere findes spredte rundt omkring i Verden vide, og ingen af dem, selv de som nu har naaet Støvets Aar, vil kunne glemme den yndige Plet, hvor de har tilbragt deres Barndomsaar.

Den gamle Præstegaard, der vistnok blev bygget 1713, var oprindelig en indelukket Gaard. Gennem Køreporten midt i den nordre Fløj kom man ind paa den rummelige Gaardsplads. I vestre Fløj var Forpagterboligen, og foran Hovedfløjen (den søndre Længe) stod der en Række gamle Lindetræer; naar hertil føjes, at der var Bindingsværksmure, Straatag, Storkerede paa Tøget og Hundehus midt i Gaarden, hvor, ihvertfald i Pastor Kochs Tid, en stor glubsk Lænehund havde Plads, saa har man et lille Billede af den gamle idylliske Præstegaard.

En skøn og stille Dag i 80'erne faldt den gamle Lade ned, altsaa ikke foranlediget af Blæst og Storm, men af Alderdoms Brøst og Tryk. Den kom imidlertid snart paa Fode igen i en ny og forbedret Skikkelse. I Aaret 1889 paa Kr. Himmelfartsdag nedbrændte Præstegaarden. Det forefaldt om Formiddagen, netop som Pastor Kemp holdt Gudstjeneste i

Esbjerg; da den triste Meddelelse kom, afbrød han sin Prædiken, men bad Altergæsterne blive i Kirken, indtil Pastor erem. Cramer kom for at fuldende Altertjenesten. Man formoder, at Lynnedslag var Aarsag til Branden; alle Kreaturer og en stor Del af Indboet reddedes. Aaret efter opførtes den nuværende Præstegaard, og for at undgaa et for vidtløftigt Byggeri blev en Del af Jorden bortsolgt ved Auktion. Præstegaardsjorden var i 1889 ansat til 5 Td. 5 Skp. Hartkorn. Af Agerjord fandtes c. 80 Td. Land, desuden Eng i Nourup, Gammelby og Vognsbøl. Endvidere c. 42 Td. Land Hede. Ved Auktionen solgtes omtrent 30 Td. Land Agerjord. Senere solgtes ogsaa Heden.

Af den smukke Gran-Plantage paa Bakkeskraaningens nord for Præstegaarden har Pastor Kemp plantet det Stykke, der ligger øst for Kirkestien, og Pastor Ingerslev den Del, der ligger vest for denne. Plantagen vil med Aarene ikke blot skærme Præstegaarden mod den kolde Nordenvind, men ogsaa blive en Pryd for Egnen.

I de sidste 30 Aar er der hvert Aar bleven afholdt Sommermøde i Præstegaardshaven, og disse Møder, hvad enten de har haft Navn af Basar, Grundlovsfest eller Havemøde, har været Festdage i Ordets bedste Betydning.

Jerne Sogns første Skole og Degnebolig

Ifølge kgl. Forordning af 23. Januar 1739 skulde der bygges Almueskoler over hele Landet, det paa-hvilede derfor ogsaa Provst Maturin, der tillige var Godsejer og Skolepatron, at lade en Skole bygge her. Han lod ogsaa Skolen tømre 1740, men saa blev det forfærdigede Tømmer lagt op paa Kirkens Loft; Provsten har maaske erfaret, hvorledes andre Herremænd oversad den kgl. Anordning, og saa vilde han heller ikke bygge endnu.

Imidlertid døde han 1747, og Degnen Johannes Brink søgte da om at faa Skolen bygget, hvilket ogsaa bevilgedes, den blev opført 1748 paa samme Sted, hvor endnu Degneboligen ligger, og Brink blev Skolens først ansatte Lærer. Denne Sognets første og eneste Skole var kun 2 Fag og meget tarvelig, Bræddegulv blev der ikke tænkt paa. 1814 havde Skoledirektionen til Hensigt at dele Sognet i 3 Distrikter, nemlig Hovedskole i Jerne med Byerne: Jerne, Lykkegaard, Maade, Gammelby, Rørkær, Esbjerg og Kvaglund, tilsammen 37 Familier med 34 Børn. Et østre Distrikt med Skole i Nourup, dertil Byerne: Nourup, Tourup, Uglvig og Veldbæk, 29 Familier med 30 Børn. Et vestre Distrikt med Skole i Boldesager, dertil Byerne: Boldesager, Spangsberg, Vognsbøl og Strandby, 16 Familier med 21 Børn. Denne Plan modsatte Beboerne sig paa Grund af Omkostningerne og søgte om at faa Lov til at bygge et Fag ved Jerne Skole og saa nøjes med den foreløbig, hvilket endelig blev indrømmet i Aaret 1818;

men om dette Fag blev tilbygget er meget tvivlsomt. Derimod blev Skolen ombygget 1826, 3 Fag og en lille Udbygning til Forstue, én Stens Grundmur, $10\frac{1}{2}$ Alen vid, $7\frac{1}{2}$ Alen lang inden Vægge, og 3 Alens Højde til Bjælken, og som noget non plus ultra: Bræddegulv i selve Skolestuen. Haandlangerarbejde og Kørsel leverede Sognet, alt Materiale skulde Bygmesteren levere og arbejde paa egen Kost. Dette paatog Hans Pedersen i Nourup sig for 97 Rigsdaler Hamborg Courant og udførte Arbejdet til fuld Tilfredshed.

I 1845 foregik der en hel Omordning af Skoleforholdene. Den 11. August 1845 blev der tilstillet Sogneforstanderskabet følgende Canselliskrivelse:

Det Kgl. danske Canselli har under 29de f. Md. tilskrevet Skoledirektionen saaledes:

Efterat Canselliet i Hr. Kammerherrens og Deres Højærværdigheds behagelige Skrivelse af 26. f. Md. har modtaget den i dette Collegie Skrivelse af 27. Maj sidstleden, begæret yderligere Betænkning i Anledning af det af Deres behagelige Skrivelse af 10. Marts forhen fremsatte Forslag. Til en forandret Organisation af Jerne Sogns Skolevæsen skulde Canselliet tjenstlig melde, at det bifalder at Jerne Sogn deles i to Skoledistrikter, og at et Skolehus med en Skolestue paa 3 Fag af anordningsmæssig Størrelse opføres paa et passende Sted midt i hvert Distrikt. Foruden den i Sognet ansatte faste Skolelærer bliver endvidere en Hjælpelærer at beskikke til i de 6 Vintermaaneder at undervise hver Skoles nederste Klasse vechselvis 3 Dage ugentlig, medens den faste Lærer i de samme Maaneder besørger Undervisningen i hver Skoles øverste Klasse, ligeledes vechselvis 3 Dage om Ugen, og om Sommeren underviser i begge Klasser.

Den ommeldte Vinterlærer tillægges i Løn 6 Tdr. Byg efter Capitelstaxt, samt Kost og Logis i Nærheden af Skolen, hvorhos der tilstaaes den faste Lærer 8 Skilling daglig i Kostpenge for de 3 Dage om Ugen, i hvilke han underviser i den Skole, der kommer til at ligge uden for det Distrikt, hvortil hans egen Bolig ved den ny Inddeling bliver henlagt. Sluttelig bifalder det, at den omhandlede Foranstaltning træder i Kraft fra 1ste Nvbr. d. Aar, at de ny Skolebygninger opføres i to paa hinanden følgende Sommere og bliver imidlertid Skolestuer paa passende Steder i de respektive Skoledistrikter at leje.

I Henhold til ovenstaaende Bestemmelse bliver en ny Plan for Jerne og Skads Pastorats Skolevæsen at udarbejde og til Collegiets Aprobation at indsende. Ved at communicere Sogneforstanderskabets foranstaaende til behagelig Efterretning og lagttagelse maa samme tillige paa Grund af Canselliets Forlangende tjenligst anmode Forstanderskabet om at udarbejde og hertil indsende en ny Plan for Skolevæsenet i Jerne og Skads Pastorat.

Skoledirektionen for Skads m. fl. Herreder 11. August 1845.

Paa Hr. Stiftamtmandens og egne Vegne

Tobiesen,
const.

Til Jerne og Skads Sogneforstanderskab.

Der blev nu opført en Skole i Boldesager og Aaret efter en i Veldbæk. Skolen i Jerne blev nedlagt; men Beboelseslejligheden, der laa nogle faa Alen sydligere, bibeholdtes som Lærer- eller Degnebolig. Den havde hvidkalkede Mure og berlinerblaa malede Vinduer, hvis Ruder næppe nok holdt 20 Centimeter

i Højden og 15 i Bredden. Dørene var lave og snævre og forsynede med solide haandforarbejdede Klinker. Dagligstuen var i Sammenligning med de øvrige Smaakamre temmelig stor og kunde som noget særegent fremvise 3 Fag blyindfattede Vinduer til begge Sider og Bræddegulv. I de andre Stuer var der Stengulv til Dels af gule Teglsten, Køkkenet og Forstuen havde røde Murstens eller Kampstens Gulv. Aaret 1867 opførtes den nuværende Degnebolig.

Den ovenomtalte Johannes Brinch var Degn i Jerne og Skads fra 1740 til 1779 og efterfulgtes af Degnen Brandt. (Ifølge Optegnelserne i Morten Sørensens Noteringsbog skal J. Brinch være død i Maj 1780 og Brandt være kommen til Jerne i September s. Aar). Brandt sad i Embedet indtil 1808, han maa have interesseret sig for Træplantning; thi den smukke gamle Lindeallé, der endnu pryder Haven ved Degneboligen, skal være plantet af ham.

Efter Brandt kom Hans Adolf Brorsen Fogtmann fra 1808 til 1846. Han var en Dattersøn af den kendte Biskop og Salmedigter Brorson og en Søn af Byfoged Fogtmann i Varde. H. A. B. Fogtmann var Theolog, i Præstens Forfald prædikede han i Kirken og skal have holdt gode Prædikener. Han var forøvrigt meget svagelig og holdt Hjælpelærer i mange Aar, vistnok hen imod en Snes Aar. Han døde i Jerne 1847. Efter Fogtmanns Afskedigelse fik Skads sin egen Kirkesanger.

Lærer Bilstoft blev Fogtmanns Efterfølger. Han var f. 9. Oktbr. 1789. Bilstoft blev kaldet til Kirkesanger og Lærer i Nøkirke og Raunsø 1822, samme Aar blev han gift med Bodil Kirstine f. Vedsted, Enke efter Lærer Jensen i Raunsø. Efterat have virket der i 25 Aar blev Bilstoft 1847 forflyttet her til Jerne,

hvor han med Nidkærhed og Flid røgtede sin Gerning, hvorfor han ogsaa modtog en anerkendende Cancelliskrivelse. Da han i 1865 havde taget sin Afsked, bosatte han sig i Bollesager, men flyttede senere, efterat hans Hustru var død, til sin Søn, Gaardejer Mads Bilstoft i Maade, hos hvem han boede til sin Død 3. Juni 1873. En Datter, Lone Bilstoft, var gift med Gaardejer Peder Hansen i Nourup.

1865 blev C. A. Petersen Lærer og Kirkesanger i Jerne. Underviste i Boldesager Skole, men først et Aars Tid i Veldbæk, indtil Lærer Bendix Madsen blev ansat dér. Efterat B. Madsen var forflyttet til Vilslev, kom Lærer H. H. Sørensen til Veldbæk den 8. Marts 1873. Han tog sin Afsked 1. Jan. 1906.

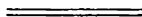
C. A. Petersen tog sin Afsked 1. Marts 1895.

Aaret 1895 blev J. Grundahl kaldet til Lærer og Kirkesanger i Jerne.

Hvor tarvelig Skolerne tidligere var udstyrede ses af følgende Fortegnelse over Jerne Skoles Inventar i 1824:

En Jernkakkellovn (Bilægger), 2 lange, 1 kort og et lille firkantet Bord, 8 faste Bænke paa nedrammede Pæle i Gulvet, 4 korte Hylde, et stort sort Bræt og en Lænestol med Halmsæde.

Hvor ganske anderledes fornøjeligt er det ikke nu at se vore høje rummelige Skoler udstyrede med Tomandsborde, lyse ferniserede Gulve, og Væggene overhængte med gode Billeder og fortrinlige Kort.

Institutioner, Aktieselskaber og Foreninger i Jerne Sogn.

Afholdsforening, stiftet 28. Febr. 1884. Formd. Gaardejer Mads Sørensen i Nourup fra 1884 til 1887. Gaardejer M. Skov, Gammelby, 1887—1911. Gaardejer Kr. Gregersen, Jerne, 1911—1913. Murermester Carsten Skov 1913—1916. Gaardejer H. Chr. Geising, Uglvig 1916.

Med fuld Føje bør ovennævnte M. Skov, nu boende i Esbjerg, have Æren for Foreningens Trivsel, eftersom han i 24 Aar vedblev, energisk som han er af Natur, ufortrøden og ihærdig at virke for denne gode Sag, indtil han gennem megen Kamp og Modstand endelig opnaaede et storslaaet og glædeligt Resultat, der nu faar almindelig Paaskønnelse af alle. M. Skov staar i første Række blandt Banebrydere for Afholds-sagen.

Borgerforening i Jerne, stiftet i Febr. 1910. Formd.: Købmd. Wulff Petersen 1910—14. Tømrerm. Bøndergaard 1914—1916. Murerm. J. B. Fink 1916.

Borgerforeningen har fremmet forskellige Formaal til Byens Gavn og Forskønnelse, f. Eks. Anlægget af en Spadseresti til Esbjerg beplantet med Allétræer, Vandværk, Gas, Elektricitet m. m.

Borgerforening i Boldesager, stiftet i Decbr. 1910. Formd.: Lokomotivf. J. Nielsen 1910. Lærer Nielsen 1911. Tømrerm. P. Hansen 1913. Ud-deler J. Nielsen 1914. Toldpakhusformd. M. Tobiasen 1916.

Borgerforeningen har særlig gjort sig fortjent ved at fremme Anlæg af Vandværk og Kloak, Indlæg af Gas m. m.

- Brandfoged:* Murerm. J. B. Fink, Kirkegade 6.
Distriktsjordemoder: Fru Lene Petersen, Storegade 67.
Elektricitetsværk i Boldesager, anlagt 1912. Ejer:
 Ølbrygger Christensen.
Fattigforstander: Depotarbejder Niels Andersen,
 Nørregade 23.
Foredragsforening. Formd.: Pastor Hammer.
Forsamlingshus, bygget 1889. Aktieselskab. Formd.:
 Jesper Madsen 1889—18891. C. A. Petersen
 1801—1893. P. Knudsen, Boldesager, 1893—
 1894. Chr. J. Kaas 1894—1895. N. Th. Nielsen,
 Jerne, 1895—1897. P. Jessen, Jerne, 1897—1910.
 Slagter Jacobsen 1910—1910. Købmd. J. P. Pe-
 dersen 1912—1914. Gartner Chr. Sørensen
 Loklindt 1914.

I Aaret 1888 fremsatte forhenv. Bankdirektør Jesper Madsen ved Møder i Boldesager og Veldbæk Skoler Tanken om at faa opført et Forsamlingshus i Jerne. Tanken realiseredes; Byggearbejdet udførtes af Chr. Hermansen, Grimstrup. Forsamlingshuset indviedes 1. Decb. 1889 af Pastor Kemp. Naar vi mindes afd. Bankdirektør J. Madsen for hans energiske Virksomhed i Jerne Sogn paa flere Omraader, da skal dette, at han gav Grundstødet til Forsamlingshusets Fremkomst, heller ikke være glemmt. 1909 blev Forsamlingshuset ombygget. Arbejdet overdroges til Murerm. Chr. Nissen, Jerne. Den nye Bygning blev indviet 20. Oktb. s. A. af Pastor Hammer. Af Formændene bør P. Jessen fremhæves for det store og dygtige Arbejde han udførte i de mange Aar, han beklædte Formandsposten. Blandt andre Navne, der særlig er knyttet til Forsamlingshuset, maa nævnes Ane og

Jens Poulsen, som i en længere Aarrække var Vært og Værtinde dér og blev meget afholdt.

Hegnsynsmand: Gaardejer N. Chr. Sørensen, Gammelby.

Hjælpekassen. Formd.: Lærer Nielsen, Boldesager.

Husmandsforening, stiftet 1906. Formd.: Niels Stockholm, Veldbæk. Foreningens særlige Formaal er at ophjælpe de mindre Landbrug, f. Eks. ved Præmiering af Roemarker og Haver, ved oplysende Foredrag og Diskussionsmøder; søger ogsaa at faa Husmænd og deres Hustruer paa et 14 Dages Kursus paa Højskoler, og virker for at faa saa mange Medlemmer som muligt med paa Fællesrejserne i Jylland og paa Øerne, ligesom der ydes betydelig Understøttelse til trængende Medl., hvor der findes Anledning dertil. Den lokale Forening, som staar i Forbindelse med de samvirkende jyske, fynske og sjællandske, har saaledes et vidtstrakt Virkefelt paa flere Omraader.

Jordboniteringsmænd: Sognefoged P. Gyde Pedersen, Boldesager, Gaardejerne Kr. Bilstoft, Lykke, og Chr. Christensen, Jerne.

Kirkebetjent: H. P. Andersen, Storegade 61.

Kirkeejere: Gaardejerne Chr. Jepsen, N. Sørensens Enke, Jerne. P. Gyde Pedersen, Kr. Pedersen og N. M. Lambertsen i Boldesager. H. Spangsbjerg, Strandby. M. Sørensen, Kr. M. Kristensen, N. Hansen og Jens Jepsen i Maade. Chr. Bilstoft, Lykke. Chr. Mortensen, Nourup. P. Jensens Enke, Uglvig. Lambert Mortensen, Sognefoged P. Hansen og Morten Hansens Enke, Gammelby. S. Sillasen, Rørkær. Laurids Gregersen, Andreas Jensen i Spangsbjerg. Møllejejer Asp, Tistrup.

Kirkesanger: Lærer J. Grundahl, Jerne Degnebolig.

Kirkevænger: Gaardejer N. Lambertsen, Boldesager.

Kvindeforening i Boldesager, stiftet 1913. Formd.:

Fru Edel Gyde Pedersen. Foreningens Formaal er hovedsagelig at yde Hjælp, hvor der er smaa Kaar og en stor Børneflokk eller Sygdom; særlig til Jul har Foreningen gjort sig fortjent ved at uddele Tøj m. m. til fattige Børn og saaledes bidraget til at bringe Glæde ind i mange Hjem. Foruden det Medlemmerne selv yde, er der indkommen en Del ved Basarer, hvoraf der har været afholdt 2, nemlig i 1914 og 1916; begge var meget vellykkede og gav ret godt Overskud.

Ligsynsmænd: Gaardejerne Kr. Pedersen og Niels Poulsen, Boldesager.

Logen „Jernes Vel“, stiftet 15. Oktb. 1899 (Nr. 154).

Tillidsmænd: Murerm. Chr. Nissen, Jerne. Gaardejer Lambert Mortensen, Gammelby. Snedkerm. John Jensen, Jerne. Logen ejer selv den Bygning, hvori Møderne, afholdes, Nr. 65 Storegade.

Lærere og Lærerinder. Jerne: Førstelærer J. Grundahl, Lærer Skov Thomsen, Lærer R. Rasmussen, Frk. Anne Nielsen, Frk. K. Bihl.

Boldesager: Førstelærer N. P. Nielsen, Lærer Møllerup, Lærer Heding, Frk. A. Nielsen, Frk. E. Bloch.

Gammelby: Førstelærer Henriksen, Frk. Agnes Nielsen.

Veldbæk: Førstelærer E. Alberg, Lærer M. Jensen.

Menighedsraad: Pastor Hammer. Sognefoged P. Gyde Pedersen, Boldesager. Gaardejer Laurids Gregersen, Spangsbjerg. Gartner Jensen, Jerne. Gaardejer Chr. Mortensens Hustru, Nourup.

Møllen. Jerne Mølle blev bygget 1857 af 4 Mænd i Forening, nemlig: Gaardejer Søren Hansen, Gammelby. Kristen Knude, Nourup. N. P. Sillasen, Rørkær, og N. Kristensen, Esbjerg.

1865 slog Lynet ned i Møllen, der totalt nedbrændte; samme Aar blev den opbygget igen af den samme Møllebygger (Hans Gram), som havde bygget den første Gang. I de forløbne Aar har den flere Gange skiftet Ejer, nu ejes den af A. C. Jepsen.

Organist: Frk. Ingeborg Madsen, Storegade 78.

Politibetjent: C. Schmidt, Skolegade 21.

Postbude: Omgangsbude: H. J. Christensen, Skolegade 17, Jerne Distrikt. I. A. Hansen, Storegade 39, Boldesager Distrikt. P. Sørensen, Esbjerg, Strandby Distrikt. A. Mathiesen, Esbjerg, Gammelby Distrikt.

Landpostbude: Peder Jessen, Skolegade 4, Spangsberg Distrikt. Anton Nielsen, Jerne, Andrup Distrikt. J. P. Hansen, Jerne, Maade Distrikt. Elias Borrum, Jerne, Sædding Distrikt.

Præsten: Pastor Hammer, Jerne Præstegaard.

Skolekommission: Formd. Pastor Hammer, Gaardejer Lambert Mortensen, Gammelby, Sogneraadformd. Dahl, Boldesager.

Skoleudvalg. Formd.: Malermester H. P. Lauridsen, Jerne.

Skytteforening. Formd.: Lærer E. Alberg, Veldbæk. Allerede i 1869 blev der oprettet en Skytteforening her i Sognet, vistnok den første her i Vestjylland. I Begyndelsen havde vi Skydebane ude paa Oksvang Hede, senere i Jerne nordvest for Kirken, og derefter ved Gammelby Strand. Imidlertid voksede Esbjerg op til en Storby og

fik sin egen særskilte Forening, hvorved den gamle kom til at sygne hen. I Juni 1888 oprettedes der atter en Skytteforening, som viste sig at være levedygtig og voksede sig stor og stærk; den har holdt 25 Aars Jubilæum og staar nu i sin bedste Kraft.

Socialdemokratisk Vælgerforening, stiftet 1900. Den første Formd.: N. Poulsen, Slagterm., Jerne; den nuværende: A. H. Nygaard, Skrædderm., Jerne.

Sognebibliothek. Udlaanssteder: Boldesager Skole og Veldbæk Skole.

Sognefogder: P. Hansen, Gammelby. P. Gyde Pedersen, Boldesager. Hans Poulsen, Jerne.

Sogneraad: Formd. N. Dahl, Boldesager. Malerm. Lauridsen og Lærer Mollerup, Jerne. Gaardejer N. Chr. Sørensen, Gammelby. Husmd. J. Nielsen, Nourup. N. Stokholm, Veldbæk, og R. Hansen, Kvaglund.

Spangsbjerg Havebrugs-Forsøgsstation, Aktieselskab, stiftet 1915. Formd. Grosserer Eriksen. I Aaret 1909 blev af Ribe Amts vestre Landboforening anlagt en Havebrugs-Forsøgsstation i Boldesager paa c. 7 Td. Land, som af Esbjerg Kommune gratis var overdraget Landboforeningen i 25 Aar til denne Virksomhed, med pekuniær Støtte af Sydvestjydsk Samfund og under Ledelse af Konsulent N. Esbjerg. Senere foretoges flere Arealudvidelser i Kjersing og Spangsbjerg. Et Selskab bestaaende af en Del Mænd fra Esbjerg og Omegn købte et Areal i Spangsbjerg paa ca. 40 Td., som blev indlagt under samme Virksomhed og derefter udforpagtet til „Statens Have-

- brugsforsøgsstationer“. Under Navn af A/S Spangsbjerg Havebrugs-Forsøgsstation drives Virksomheden altsaa nu af Staten. Konsulent N. Esbjerg har indlagt sig Fortjeneste ved at arbejde for, at denne store Virksomhed er anlagt her, da det utvivlsomt er en Vinding for Egnen.
- Stævningsmænd:* Sognefoged H. Poulsen, Storegade, og Politibetjent Schmidt, Skolegade.
- Sundhedskommission.* Formd.: H. Alsbro, Storegade 15, Frederiksberg.
- Sygekassen,* stiftet 1905. Formd.: Lærer Jespersen 1905—1908. Jørgen Bøjsen 1908—1909. Tømmerm. C. Bøndergaard 1909—1910. Karetmager Andersen 1910. Lærer Henriksen, Kasserer 1910. (En Begravelseskasse stiftet 1916).
- Sygeplejeforening i Jerne,* stiftet 1905 nærmest paa Initiativ af Fru Ingerslev, der straks valgtes til Formand og vistnok saaledes blev den første kvindelige Formand her i Sognet for en offentlig Forening med baade kvindelige og mandlige Medlemmer; et Hverv Fru Ingerslev røgtede med stor Dygtighed og Energi indtil sin Afrejse fra Jerne 1909. Derefter blev Fru Lene Petersen Formd. fra 1909—1914. Fru Mathilde Sørensen Loklindt Formd. 1914.
- Sygeplejeforening i Boldesager,* stiftet 1916. Formd.: Fru Edel Gyde Pedersen.
- Sygeplejersker:* Frk. A. Bach, Boldesager, Frk. M. Christiansen, Jerne, Frk. Westergaard, Jerne.
- Vandværk i Boldesager,* Andelselskab, stiftet 1911. Formd.: Grosserer Jersø, Boldesager.
- Vandværk i Jerne,* Aktieselskab, stiftet 1912. Formd.: Købmd. A. Wulff Petersen, Jerne.

Venstre-Vælgerforening, stiftet 1904. Den første Formand: Gaardejer Laurids Gregersen, Spangsbjerg; den nuværende: Gaardejer Andreas Jensen, Spangsbjerg.

Værgeraad: Pastor Hammer, Lærer Nielsen, Boldesager, Landpost Anton Nielsen, Jerne. Sogneraadsmidl. Jens Nielsen, Nourup. Arbmd. J. Koldkjær, Gammelby.

Alfabetisk Fortegnelse over Husejere i Jerne Kirkeby.

Bynavnet i Parentes betegner Fødested.

- Alsbro H., Depotarb., „Villa Alfa“, Storegade, Frdb.,
15 (Hunderup).
- Andersen N., Depotarb., Nørregade 23 (Vrou, Skive).
- Bech Marius, Slagteriarbejder, Skolegade.
- Bennedsen H. i Tourup, Nørregade 12.
- Berg, Vognmand i Esbjerg, Storegade, Frdb., 5.
- Bergmann H. P., Slagter, Skolegade 35, Matr. 5 t,
(Korsør).
- Biltoft C., Maler, „Ingers Minde“, Mellemvang 3,
Matr. 5 bq, (Grimstrup).
- Bjerring, Slagter, Strandvejen 3.
- Brorsen M., Enkefru, Storegade Matr. 4 bi (Skjern).
- Brünning E., Direktør, Storegade, Frdb., 2, (Sønder-
borg).
- Bøndergaard Chr., Tømrem., „Cottage“, Storegade 37,
Matr. 9 m (Noe, Ringkøbing).
- Caben August, Matros, S. Mortensens Vej 1.
- Carstensen, Møller, Fasanvej.
— Johannes, Avlsbruger, Nørregade 6,
Matr. 4 ah, (Nim, Horsens).
- Caub & Co., Thomsens Alle, Frdb.
- Christensen Chr., Næstformd. v. Statsb., Skolegade
29, Matr. 5 a y.
— C. H., Murer, Fasanvej 8.
— Ellen, Enkefru, Storegade 66, Matr. 1 v
(Jerne).
— i Esbjerg, Thomsens Alle, Frdb.
— H., Landpost, Skolegade 17, Matr. 5 bd
(Bryndum).
— H. P., Købmd., Storegade, Matr. 1 z, (Jerne)

- Christensen Ingvard, Slagter, Fasanvej 2.
- J., Tømterm., Storegade (Brandby, Sjælland).
 - J., Slagteriarb., S. Mortensens Vej 4.
 - J., — „Villa Carla“, Tomsens Alle 3 (Pjedsted, Fredericia).
 - J. C. Møller, S. Mortensens Vej.
 - Stendorf J., Fiskehdl. — 3
 - i Esbjerg, Mellemvang 2.
- Christoffersen Christof, Fodermester, Skolegade 27,
Matr. 5 aø (Faaborg.)
- Dalgaard N., Rentier, Storegade 64.
- Engelbrecht, Arbmd., Skolegade 3, (København).
- Esbjerg Kirstine, Enkefru, Storegade, Matr. 1 m
(Strandby).
- Fensholdt, Skrædderm., Esbjerg, Odinsvej 3.
- Finch J. Bøjsen, Murerm., Kirkegade 6 (Frørup S. Jyl.)
- J., Murerm., „Villa Elmely“, Kirkegade 7 do.
- Fischer, Banearb., Fasanvej 10.
- Kaffehandl., Syd f. Banen.
- Frandsen S., Arb., Skolegade 1 (Roager S. Jyl.)
- Frikke, Slagteriarb., „Bodils Minde“ Storegade 14
(V. Nebel, Kolding).
- Fritsche, Fuldm., Esbjerg, Administr., Jagtvej 5.
- Gregersen Chr., Fyrb., Skolegade 23, Matr. 5 at (Skads)
- Grundejerfor., Esbjerg, Frederiksberg Alle.
- Hansen Chr., fhv. Gaardejer, „La Domo“ Storegade
35 (Mejlby S. Jyl.)
- C. C., Fyrbøder, Storegade 71, Mat. 5 be
 - H., Banefordm., Storegade, Frdb., 4 (Gaarslev, Vejle).
 - H. S., Formd., S. Mortensens Vej 5 (Varde).
 - Marie, Ølgod, Odinsvej 2,
 - P., Slagter, Storegade.

- Hede Truels, Slagteriarb., „Annas Haab“, Kirkegade 18, Matr.5 az, (Hvidding, S. Jyl).
- Hein H. N., Malerm., Storegade, Matr. 4 bu (København).
- Hemme P., fhv. Gaardejer, Kirkegade 8.
- Henneborg, i Bork, Storegade, Frdb., 1 og 3.
- Holm Jørgen, Depotarb., Jagtvej 42.
- Højrup J. M., Skrædderm., Storegade 43, (Sadderup, Skads.)
- Jakobsen J. H., Slagterm., Storegade 63, Matr.5 æ (Sjælborg, Varde).
- H., Slagter, Mellemvang 6, Matr. 5 bc —
 - N., Rentier, Frederiksberg Alle.
- Jensen Carl, Gartner, Storegade, Frdb., 9, (Slagballe, Grædstrup).
- H. Therk., Musiker, Skolegade 37, Matr. 5 cl (Tjæreborg.)
 - J., Smedem., Storegade 56, Matr. 5 i (Fjaltring, Lemvig).
 - John, Maskinsnedker „Villa Pan“, Storegade 51, Matr. 4 c (Debel, Faaborg Sogn).
 - J. C., Bogtrykker, Skolegade 25, (Troldlund).
 - N. C., Skomagerm., Storegade 59, Matr. 5 g (Veldbæk).
 - Snedkerm., „Villa Forth“, Storegade 68.
- Jepsen A. C., Møllejer, Nørregade 16 og 25, Jagtvej 31 (Dons Mølle, Kolding).
- Jeremiasen P., Fyrbøder, Skolegade 31, Matr. 5 a v (Malt).
- A./S. Jerne Forsamlingshus, Kirkegade 1, Matr. 4 c.
- Jessen Ejner, Cyklehdl., Storegade 60, Matr. 5 bm (Rødding S. Jyl.)
- P., Landpost, Skolegade 4, Matr. 1 c (Brendstrup, S. Jyl.)

- Jørgensen C. Vilhelm, Slagteriarb., Skolegade 5, (Tølløse)
 Klausen, Sagf., Esbjerg, Administr., Jagtvej 32.
 Kreditforeningen, Frdb. Alle.
 Knudsen K., Arb., „Ellys Haab“ Mellemlang 1, Matr.
 5 bh (Gammelby).
 — Peder Chr., Arb., Jagtvej 19 (Sædding,
 Guldager).
 Larsen J. P., Smedem., Storegade 33 (Flintrup, Sorø)
 — Fisker, Storegade, Frdb., 23.
 — V. Slagter, Thomsens Alle, Frdb. 2, (Hjørring).
 Lauridsen H. P., Malerm., Storegade, (Nourup).
 Laursen Th. P., Enke, Træskohdl. Storegade 58, Matr.
 1 o (Tønder).
 Logen „Jernes Vel“, Storegade 65, Matr. 5 a.
 Lou, Postekspedient, „Villa Solvang“ Kirkegade 3,
 (Bornholm).
 Lund, Hestehdl, „Jakoba“ Storegade 39, Matr. 5 e.
 — Fabrikant, Esbjerg, Odinsvej 1.
 Lükkenmejer Frd., Sodavandsfabrikant, Storegade,
 (Lippe Detmold).
 Madsen Chr., Arb. Strandvejen 1 (Tistrup).
 — Ingeborg, Organist, Storegade 78, Matr. 1 c
 (Janderup, Varde).
 Matbjerg Jensen E. O., Tømterm., Storegade 45,
 4 aø (Mallinge, Sjælland).
 Matthesen, Enkefru i Esbjerg, Fasanvej 1.
 Mathiasen Søren, Havnearb., Frdb. Alle.
 Morris, Fisker, Storegade, Frdb., 17, Matr. 4 z (Øster
 Højst S. Jyl.)
 Mortensen S., Gaardejer, S. Mortensens Vej 6 og 8,
 Storegade 73, Nørregade 1, Vestergade 31 og
 33, Cementfabrikken Syd f. Banen.
 Moustgaard, Direktør, Storegade, Matr. 4 b (Sønder-
 Omme).

- Møller Laurids, Arb., Kirkegade 15, (Foldingbro).
 — Murerm. i Esbjerg, Jagtvej 28.
- Nagel Otto, Slagter, Skolegade 11, (Jerichow Sachsen)
- Nielsen B., Depotarb., Fasanvej 6.
 — H. J., Banearb., „Villa Arnely“, S. Morten-
 sens Vej 2.
 — J. Frd., Arb., Nørregade 14 (Ringkøbing).
 — Mathias, Hovmester, Storegade, Frdb. 19
 (Fanø).
 — N. J., Maskinarb., Jagtvej 17.
 — S. Kr. Arb., Jagtvej 40.
 — Th., Arb., Fasanvej 4.
 — Enkefru, Storegade.
- Nissen Chr., Murerm., Kirkegade 22, Matr. 4 q (Aat,
 Føvling).
- Nygaard A. H., Skrædderm. — 16.
- Nørgaard Chr., Ølhandl. — 17, Matr. 4 bc
 (Veldbæk).
- Olsen Chr., Arb., Skolegade 9, Matr. 5 ct.
 — O., Møbelsnedker, Storegade 69.
- Oxenvad, Proprietær, Endrupholm, Storegade 54.
- Pagh, Grosserer i Esbjerg, Storegade 53, Matr. 4 ay.
- Pedersen Chr., Bogbinder, „Karens Minde“ Skole-
 gade 19 (Varde).
 — J. P., Købmand, Storegade 46 og 61,
 Nourup.
 — L. P. Murer, Jagtvej 30.
 — N., Gartner, Mellemvangs Alle 5 og Store-
 gade 67, (Tourup).
 — N. Th., Skrædderm., Storegade 57 og
 Kirkegade.
 — P., Fyrbøder, Storegade 55 og „Swet
 Home“, Kirkegade 5, (Seem, Ribe).

- Pedersen Johansen P., Købmd., Storegade 62, Matr.
5 ag.
- Pedersen P. N., Arb., Storegade, Frdb., 18 (Lunde,
Skads).
- Petersen Wulff A., Købmand, Kirkegade 2 og Vester-
gade 21 (Jerne).
- Heinrich, pens. Banefornd., Skolegade 39
(Viuf).
- Snedkerm., Kirkegade 20 (Sønderho).
- Lorens, Arb. — 14 (Abild S. Jyl).
- Dunkemand, Syd f. Banen.
- Poulsen, Andrea, Jagtvej 38 (Boldesager).
- Hans, Sognefoged, Storegade 44, Matr. 4 bq
(Malt).
- Jens, Graver, Nørregade 4 (Brejn. Ringk).
- Reichel H. Slagter, Syd f. Banen.
- Rochenchamp Frd. (Bohnenkach) Arb., Kirkegade 4.
- Rosenbroch, Arb., Jagtvej 15.
- Rosendahl, Depotarb., Storegade, Frdb., 16, (Gjælle-
balle, Lundeskov).
- Schmidt Chr., Politibetjent, Skolegade 21, Matr. 5 r
(Stenderup, Kolding).
- Sejrup N., Banefornd., Jagtvej 9.
- Seldentopp Frd., Slagter, Skolegade 33, Matr. 5 at
(Beddingen Braunschweig).
- Sillasen S. i Rørkær, Thomsens Alle, Frdb.
- Simonsen Anton, Rentier, Jagtvej 13 (Billum).
- Skov Carsten, Murerm., Vestergade 29.
- Stokkebæk, Papir & Boghdl., Storegade 47, Matr. 4 ae
(Hesselager, Fyn).
- Sørensen A. P., Enkefru, Skolegade 7, Matr. 5 bt.
- Lambertsen H., Murerm., Skolegade 15
(Jerne).
- S. Mælkehdl., Vestergade 28 (Boldesager).

Thomey C., Fyrbøder, Kirkegade 10, Matr. 5 ac
(København.)

Thygesen, Slagter i Esbjerg, Jagtvej 18.

Tønder, Rangeringsformd., Storegade, Frdb., 21
(Skjærbæk, S. Jyl.)

Vogensen Lorens, Fiskehandl., Skolegade 2 (Som-
mersted, S. Jyl.)

Wrubel, Murer, Thomsens Alle, Frdb., 7, Rusland.

Indhold:

	Side.
I Jerne Sogn.....	3—27
II Kirken og Kirkegaarden.....	28—34
III Præster i Jerne.....	35—40
IV Præstegaarden.....	41—42
V Den første Skole og Degnebolig i Jerne	43—47
VI Institutioner, Aktieselskaber og Foreninger i Jerne Sogn.....	48—55
VII Alfabetisk Fortegnelse over Husejere i Jerne Kirkeby.....	56—62

Kort over Jerne

